

RP 167/2024 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 1 och 2 § i lagen om Meteorologiska institutet och 11 § i lagen om försvarsmakten

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om Meteorologiska institutet och lagen om försvarsmakten ändras. Syftet med propositionen är att göra ändringar i lagstiftningen för att inrättandet av ett centrum för rymdlägesbild ska kunna inledas från ingången av 2025.

Propositionen hänför sig till den tredje tillägsbudgetpropositionen för år 2024 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 december 2024.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
3 Målsättning	12
4 Förslagen och deras konsekvenser	13
4.1 De viktigaste förslagen	13
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	16
4.2.1 Konsekvenser för säkerheten.....	16
4.2.2 Konsekvenser för statsfinanserna	19
4.2.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	22
4.2.4 Konsekvenser för forskningen, utbildningen och näringslivet.....	25
4.2.5 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och för internationella förpliktelser.....	26
5 Alternativa handlingsvägar.....	27
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	27
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	27
6 Remissvar	28
7 Specialmotivering.....	29
7.1 Lagen om Meteorologiska institutet	29
7.2 Lagen om försvarsmakten.....	31
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	32
9 Ikraftträdande	33
10 Verkställighet och uppföljning	33
11 Förhållande till andra propositioner	33
11.1 Förhållandet till budgetpropositionen.....	33
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	33
LAGFÖRSLAG.....	35
1. Lag om ändring av 1 och 2 § i lagen om Meteorologiska institutet	35
2. Lag om ändring av 11 § i lagen om försvarsmakten	36
BILAGOR	37
PARALLELLTEXT	37
1. Lag om ändring av 1 och 2 § i lagen om Meteorologiska institutet	37
2. Lag om ändring av 11 § i lagen om försvarsmakten	40
FÖRORDNINGSUTKAST	41
Statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om Lantmäteriverket	41

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

I regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering sägs att regeringen beaktar betydelsen av rymddimensionen och rymdteknologin ur såväl Natos som försvarets synvinkel och att i rymdrelaterade frågor främjar Finland skapandet av en gemensam lägesbild. (Ett starkt och engagerande Finland – Regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering, s. 172.)

Det finländska samhällets funktionsduglighet och välfärd är i allt högre grad beroende av information och tjänster som produceras av rymdverksamheten. Även rymdverksamhetens säkerhets- och försvarspolitiska betydelse ökat kontinuerligt, och förmågan att utforma en aktuell rymdlägesbild är en viktig del av modern krigsföring och beredskapen under normala förhållanden. För närvarande finns det ingen myndighet i Finland som på ett samordnat sätt observerar och övervakar störnings- och färosituationer i rymden och rymdverksamheten, dvs. rymdlägesbilden.

Rymdverksamhetens växande samhälleliga, ekonomiska samt säkerhets- och försvarspolitiska betydelse förutsätter att Finland har egen nationell förmåga att upptäcka, identifiera samt vid behov genom framförhållning förbereda sig och reagera på risker och hotbilder i anslutning till rymdverksamheten. Finland som nation kan inte vara beroende av enbart den rymdlägesbild som fås från internationella samarbetspartner. Finlands nationella intresse förutsätter att vi också har egen förmåga och kompetens inom rymdlägesbildverksamheten. Rå information om situationen i rymden som samlats in med hjälp av olika sensorer förutsätter alltid analys och bearbetning så att de nationella slutanvändarna förstår den och kan tillämpa den i sin egen verksamhet. Ingen annan stat kan leverera denna information till Finland, utan vi måste inhämta den själva.

1.2 Beredning

Utifrån den diskussion som förts och det beredningsarbete som gjorts inom Delegationen för rymdärenden¹, som tillsatts av arbets- och näringsministeriet, tillsatte kommunikationsministeriet den 10 oktober 2022 en styrgrupp för att utreda hur Finland nationella rymdlägesbildverksamhet borde utvecklas. Styrgruppen överlämnade sin enhälliga slutrapport till kommunikationsministeriet den 3 maj 2023 (Kommunikationsministeriets publikationer 2023:6). I samband med beredningen av rapporten färdigställdes en beredningspromemoria om behov av ändringar i lagstiftningen², som det i denna propositionen i fortsättningen hänvisas till som beredningspromemorian för lagstiftningen.

I slutrapporten rekommenderar styrgruppen att det ska inrättas ett nationellt centrum för rymdlägesbild i Finland. I beredningspromemorian för lagstiftningen rekommenderas att lagen om Meteorologiska institutet (212/2018) ska ändras och behovet av att ändra lagen om

¹ <https://tem.fi/sv/delegationen-for-rymdarenden>

² https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/7a176655-3cf0-406b-8930-8a5776f14bc7/9dc34278-bf44-48f9-b7f1-d16c92953884/MUISTIO_20230503102557.PDF

försvarsmakten (551/2007) samt statsrådets förordning om Lantmäteriverket (1068/2018) ska utvärderas med tanke på inrättandet av ett centrum för rymdlägesbild.

Kommunikationsministeriet inledde lagstiftningsprojektet i syfte att inrätta ett centrum för rymdlägesbild den 27 mars 2024. Propositionen har beretts vid kommunikationsministeriet i samarbete med försvarsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet samt Meteorologiska institutet.

Medan propositionen beretts har olika intressentgrupper ombetts yttra sig om utkastet till regeringens proposition. I propositionens avsnitt 6 *Remissvar* finns en förteckning över remissinstanserna och allmänna kommentarer till svaren.

Under beredningen har statsrådets projektportal upprätthållit ett tjänst för information om projektet sin webbplats (<https://valtioneuvosto.fi/sv/projektet?tunnus=LVM007:00/2024>). På webbplatsen har det informerats om hur projektet framskrider och publicerats material som hänför sig till projektet.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Internationell rätt och EU-rätt

Inom FN har det ingåtts fem rymdöverenskommelser.³ Utgångspunkten för överenskommelserna är att garantera alla stater fritt och jämlikt tillträde till rymden. Utforskandet och utnyttjandet av rymden, däri inbegripet månen och övriga himlakroppar, ska äga rum till alla länders fromma och i alla länders intresse och de ska vara hela mänsklighetens egendom. Rymden ska fritt få utforskas och utnyttjas av alla stater, på grundval av jämställdhet och i enlighet med folkrättens regler. Rymden och himlakropparna kan inte förvärfvas av någon stat genom nyttjande eller besittningstagande och staterna ska främja internationell fred och samarbete när de utforskar och utnyttjar rymden. Det är entydigt förbjudet att placera kärnvapen eller andra massförstörelsevapen i rymden. Dessutom får månen och övriga himlakroppar användas uteslutande för fredliga ändamål och det är inte tillåtet att upprätta militära baser, pröva vapen och utföra militära manövrer.

³ 1) Fördraget innehållande principer för staternas uppträdande vid utforskandet och utnyttjandet av yttre rymden, däri inbegripet månen och övriga himlakroppar (Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and other Celestial Bodies; Outer Space Treaty, FördrS 56-57/1967).

2) Överenskommelsen rörande räddning och återsändande av rymdfarare och återsändande av föremål som utsänts i yttre rymden (Agreement on the Rescue of Astronauts, the Return of Astronauts and the Return of Objects Launched into Outer Space, FördrS 45 och 46/1970, lagen om räddning och återsändande av rymdfarare och återsändande av föremål som utsänts i rymden, 616/1970).

3) Konventionen om internationellt ansvar för skador som orsakas av rymdförmål (Convention on International Liability for Damage Caused by Space Objects; Liability Convention, FördrS 8 och 9/1977).

4) Konventionen om registrering av föremål som har sänts ut i yttre rymden (Convention on Registration of Objects Launched into Outer Space; Registration Convention).

5) Avtalet om staters aktiviteter på månen och andra himlakroppar (Agreement Governing the Activities of States on the Moon and Other Celestial Bodies). Finland är inte part i avtalet.

I enlighet med rymdrättens principer ska utnyttjande av rymden inte utesluta andras möjlighet att utnyttja rymden, men rymdöverenskommelserna tar inte direkt upp sådana teman som rymdskrot eller hållbart utnyttjande av rymden. Den internationella regleringen av dem bygger på olika icke-juridiskt bindande, politiska resolutioner samt tekniska anvisningar. Inom ramen för FN:s kommitté för fredlig användning av rymden (COPUOS) har godkänts såväl anvisningar om förebyggande av rymdskrot som principer för hållbart utnyttjande av rymden på lång sikt. I lagen om rymdverksamhet (63/2018) beaktades rekommendationerna om hållbart utnyttjande av rymden. Det hör t.ex. till villkoren för beviljande av tillstånd till rymdverksamhet att verksamhetsutövaren strävar efter att förhindra uppkomsten av rymdskrot och skadliga konsekvenser för miljön på jordens yta, i atmosfären och i rymden. I lagen hänvisas det till denna del till internationella anvisningar av rekommendationskaraktär som syftar till att minska mängden rymdskrot.

Finland betonar ett säkert och hållbart utnyttjande av rymden samt internationellt regelbaserat samarbete. Lagen om rymdverksamhet ålägger utövare av rymdverksamhet att agera på ett sätt som minskar riskerna från rymdverksamheten, bl.a. genom att kräva åtgärder för att minska uppkomsten av rymdskrot och bedömning av miljökonsekvenser.

Finland är medlemsstat (Fördr 2/1995) i Europeiska rymdorganisationen (ESA) och man har kommit överens om informationsutbyte mellan Finland och ESA i den överenskommelse om utbyte av säkerhetsklassificerad information som trädde i kraft den 1 augusti 2004 (FördrS 94 och 95/2004).

EU:s rymdprogram, som är bindande för Finland, inrättades genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/696 om inrättande av unionens rymdprogram och Europeiska unionens rymdprogrambyrå och om upphävande av förordningarna (EU) nr 912/2010, (EU) nr 1285/2013 och (EU) nr 377/2014 och beslut nr 541/2014/EU (i fortsättningen rymdförordningen) och det trädde i kraft den 1 januari 2021. Avdelning VIII kapitel 1 (Rymdlägesbild) avsnitt 1 i förordningen gäller övervakning och spårning av rymdföremål (delkomponenten SST). Verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild baserar sig på bestämmelserna i avsnittet. Eftersom det är fråga om en förordning, som är direkt bindande rätt för medlemsstaterna, behövs det i princip inte separata nationella genomförandebestämmelser för att tillämpa den.

Enligt definitionen i artikel 2 i rymdförordningen avses med rymdlägesbild eller SSA (Space Situational Awareness) ett helhetsgrepp som innefattar heltäckande kunskaper och förståelse av de viktigaste rymdriskerna, inbegripet kollisioner mellan rymdföremål, rymdföremåls fragmentering och återinträde i atmosfären, rymdväderfenomen samt jordnära objekt.

Säkerhetsklassificerad information som lyder under EU:s rymdprogram berörs av rådets beslut om säkerhetsbestämmelser för skydd av säkerhetsskyddsklassificerade EU-uppgifter (2013/488/EU) samt av medlemsstaternas avtal om säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter (avtalet mellan Europeiska unionens medlemsstater, församlade i rådet, om skydd av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som utbyts i Europeiska unionens intresse (FördrF 76 och 77/2015)), som är bindande även för Finland.

Finlands nationella förmåga att inhämta, förstå och utnyttja en rymdlägesbild baserar sig på egna långsiktiga observationer, den vetenskapliga infrastruktur som vi byggt upp själva samt internationellt samarbete, som Finland bedriver med Europeiska rymdorganisationen, EU och Förenta staterna. Hösten 2022 anslöt sig Finland till den europeiska organisationen för rymdövervakning (EU Space Surveillance and Tracking, EU SST), som spårar och övervakar

föremåls rörelse och omloppsbanor i den nära rymden samt förutspår eventuella kollisioner och deras återkomst till jorden. I och med medlemskapet kan Finland nu delta i detta arbete.

Försvarsministeriet ansåg 2017 att försvarsmakten borde inleda diskussioner med Förenta staterna i syfte att ingå ett avtal om rymdlägesbild, dvs. ett SSA-avtal. För att stärka den nationella medvetenheten om situationen i rymden undertecknade Flygvapnet ett SSA-samförståndsavtal mellan Finland och Förenta staterna (USFIN SSA MoU) med Förenta staternas rymdkommando (United States Space Command, USSPACECOM) den 4 november 2019. Samförståndsavtalet ligger till grund för utbyte av information om situationen i rymden mellan Finland och Förenta staterna. Detta avtal var också en förutsättning för Finlands anslutning till partnerskapsprogrammet EU SST.

Det operativa centrumet för rymdlägesbild byggs upp så att Finlands EU SST-funktion genomförs som en del av centrumet för rymdlägesbild. Fullvärdigt medlemskap i EU SST förutsätter ett observationssystem, som producerar observationer åt EU SST. Finland ska styra 20 procent av kapaciteten hos Skoggård geodetiska rymdlaserteleskop till detta ändamål, vilket är EU SST:s minimikrav. Medlemskap i EU SST förutsätter dessutom att rymdlaserteleskopet förmår upptäcka rymdobjekt som saknar geodetisk reflexionsprisma. Detta kräver att en effektiv laser skaffas till Skoggård teleskop. EU SST ersätter en del av anskaffningen och anskaffningen genomförs i sin helhet i samband med inrättandet av centrumet för rymdlägesbild.

2.2 Nationell lagstiftning

I 1 § i lagen om Meteorologiska institutet (212/2018) föreskrivs det om Meteorologiska institutets ställning och verksamhetsidé. Enligt den är Meteorologiska institutet ett service- och forskningsinstitut som hör till kommunikationsministeriets förvaltningsområde och som producerar observations- och forskningsdata om atmosfären och haven samt väder-, havs- och klimatjänster för den allmänna säkerheten och för näringslivets och medborgarnas behov.

I lagens 2 § föreskrivs det om Meteorologiska institutets uppgifter. Enligt 1 mom. har institutet till uppgift att producera vädertjänster och tjänster som innefattar fysikalisk information om havet för den nationella säkerhetens, trafikens, näringslivets och medborgarnas behov. Att producera en rymdlägesbild förfaller inte passa in i bestämmelsens ordalydelse, eftersom den antagligen inte kan betraktas som en vädertjänst och i synnerhet inte som en tjänst som innefattar fysikalisk information om havet. Verbet *producera* lämpar sig däremot för att beskriva Meteorologiska institutets verksamhet som lägesbildproducent.

Meteorologiska institutet har också till uppgift att samla in och upprätthålla tillförlitlig information och kunskaper om atmosfärens och havens fysikaliska tillstånd och kemiska sammansättning och om klimatets tillstånd samt uppgifter om hur dessa tillstånd påverkar olika samhällssektorer i Finland och internationellt. I bestämmelsen beskrivs institutets uppgift att samla in och upprätthålla information. Insamling och upprätthållande kan beskriva de åtgärder som behövs för att forma en lägesbild. Bestämmelsen förefaller hänvisa till jordens atmosfär och särskilt dess förhållande till havet, och inte till rymden längre bort, så insamling och upprätthållande av den information som behövs för rymdlägesbildtjänster förefaller inte ingå i den uppgift att samla in och upprätthålla information som beskrivs i bestämmelsen.

För det tredje är uppgiften att bedriva och främja meteorologisk forskning, fysikalisk havsforskning, polarforskning, rymdforskning och annan forskning med nära anknytning till verksamhetsområdet. Verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild kan eventuellt betraktas som en del av Meteorologiska institutets uppgifter med stöd av denna bestämmelse, eftersom

bestämmelsen beskriver institutets uppgift att bedriva och främja rymdforskning. Bestämmelsen kan dock behöva preciseras, eftersom den planerade uppgifterna för centrumet för rymdlägesbild omfattar även annat än att bedriva och främja rymdforskning, exempelvis just produktion av lägesbildtjänster.

I lagstiftningen inom kommunikationsministeriets förvaltningsområde finns det flera exempel⁴, där det i fråga om olika lägesbilder föreskrivs i lag om den ansvariga myndigheten eller så har uppgiften anförtrotts en privat aktör (då ska 124 § i grundlagen, dvs. överföring av utövning av offentlig makt på en privat aktör, beaktas) och så föreskrivs det t.ex. om förvaring eller delning av lägesbildsinformation. Detta talar för att det bör föreskrivs om rymdlägesbilden genom lag.

I lagens 2 § 1 mom. finns den enda omständigheten som hänvisar till rymdlägesbilden i 6 punkten, enligt vilken Meteorologiska institutet särskilt ska utveckla och upprätthålla nya mätmetoder och modeller för tillämpning inom tjänster som gäller bl.a. rymden. I ljuset av de uppgifter som planerats för centrumet för rymdlägesbild är bestämmelsen snäv, eftersom den omfattar endast upprätthållande och utvecklande av nya mätmetoder och modeller, men inte något större tjänsteutbud.

Enligt 3 punkten ska institutet särskilt producera tjänster inom sitt verksamhetsområde för trygghet av landets försvar och säkerställande av försvarsmaktens övriga verksamhet. För att institutet ska kunna utföra denna uppgift även när det gäller rymdlägesbildproduktion är det nödvändigt att komplettera institutets uppgifter som beskrivs i 1 mom. I lagen om försvarsmakten (551/2007) föreskrivs det inte direkt om Försvarsmaktens lägesbild, utan sammanställande och produktion av olika lägesbilder har ansetts utgöra en självklar del av uppgiften enligt 2 § 1 a-punkten. Enligt den punkten hör till Försvarsmaktens uppgifter det militära försvaret av Finland, vilket innefattar övervakning av landområdena, vattenområdena och lufterummet samt trygghet av den territoriella integriteten.

Trots det ovanstående föreskrivs det i 30 a § (575/2018) i territorialövervakningslagen uttryckligen om lägesbild för territorialövervakningen. Enligt 1 mom. ska försvarsmakten sammanställa en lägesbild för territorialövervakningen för övervakning och trygghet av Finlands territoriella integritet och det beslutsfattande som gäller detta samt för stödande av andra myndigheter. Lägesbilden sammanställs av behövliga uppgifter som försvarsmakten får i samband med territorialövervakningen eller av andra territorialövervakningsmyndigheter, av

⁴ Lagen om Transport- och kommunikationsverket (935/2018) 3 § Cybersäkerhetscentrets uppgifter.

Transport- och kommunikationsverkets cybersäkerhetscenter, nedan *Cybersäkerhetscentret*, har till uppgift att stödja, styra och övervaka informationssäkerheten och tillgodoseendet av integritetsskyddet vid elektronisk kommunikation. Cybersäkerhetscentret ska upprätthålla en lägesbild över den nationella cybersäkerheten.

Lagen om fartygstrafikservice (623/2005) 16 a § Marin lägesbild. VTS-tjänsteleverantören ska producera en uppdaterad marin lägesbild på beställning av Trafikledsverket. Försvars- och säkerhetsmyndigheterna får lägesbilden till sitt förfogande utan ersättning.

Luftfartslagen (864/2014) 116 § Upptagningar inom flygtrafiktjänsten. Leverantörer av flygtrafiktjänster ska se till att lägesbilder av trafiken och flygtrafiktjänstens tele- och radiokommunikation upptas och förvaras så att de är skyddade mot obehörig insyn.

Lagen om transportservice (320/2017) 137 § Uppgifter som hör till vägtrafikstyrnings- och vägtrafikledningstjänsterna. Leverantören av vägtrafikstyrnings- och vägtrafikledningstjänster har till uppgift att sörja för övervakningen av trafiksituationen på trafikleder (lägesbilden av trafiken) samt för anmälnings- och informationstjänsten i händelse av olyckor, farosituationer och situationer som påverkar smidigheten i trafiken.

myndigheterna i en främmande stat och av internationella organ. För lägesbilden har försvarsmakten dessutom rätt att av leverantören av flygtrafikledningstjänster och av flygplatsoperatören få uppgifter om flygtrafiken samt andra uppgifter som är av betydelse för territorialövervakningen. För lägesbilden har försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet dessutom rätt att av leverantören av fartygstrafikservice utan ersättning få uppgifter om sjötrafiken samt andra uppgifter som är av betydelse för territorialövervakningen.

Enligt 2 mom. får det i lägesbildsuppgifterna ingå personuppgifter, om personuppgifterna sammanhänger med tillstånd som avses i denna lag eller om det är behövligt att behandla personuppgifterna vid övervakningen av att tillståndsvillkoren eller de i denna lag föreskrivna begränsningarna i att röra sig på vissa områden och i annan verksamhet iakttas och vid utredning av en misstänkt territorieförseelse eller territoriekränkning.

Bestämmelser om Lantmäteriverkets uppgifter finns i 2 § i lagen om Lantmäteriverket (1025/2018). Enligt den ska Lantmäteriverket inom sitt ansvarsområde 1) sörja för fastighetsbildnings- och ägoregleringsverksamheten, 2) bedriva vetenskaplig forskning och utveckling, 3) sörja för grunden för positionering och för produktionen av grundläggande geografisk information samt producera sakkunnigtjänster för samhället, 4) sörja för att behövliga register förs, 5) sörja för den allmänna utvecklingen inom sitt fackområde och delta i det internationella samarbetet, samt 6) sköta de övriga uppgifter som verket har enligt vad som särskilt föreskrivs eller jord- och skogsbruksministeriet bestämmer.

I 10 § i lagen om Lantmäteriverket ingår ett bemyndigande att utfärda bestämmelser på lägre nivå.

Utöver det som föreskrivs i lagen om Lantmäteriverket ska Lantmäteriverket enligt 1 § i statsrådets förordning om Lantmäteriverket (1068/2018) 1) bedriva vetenskaplig forskning inom geodesi, positionering, navigering, geoinformatik, kartografi, geografisk informationsteknik, fotogrammetri, laserskanning och fjärranalys, 2) ha hand om geodetisk och fotogrammetrisk metrologi, metrologi för laserskanning samt övrig metrologi som gäller geografisk information, 3) utföra landsomfattande geodetiska grundmätningar, upprätthålla mätnormaler i fråga om geodetiska och fotogrammetriska mätningar samt vara nationellt mätnormallaboratorium för längd och för acceleration vid fritt fall, 4) utveckla och prova metoder och utrustning som används inom geodesi, geografisk informationsteknik, positionering och fjärranalys samt främja ibruktageandet av dessa, 5) stödja förvaltningen och utvecklingen av infrastrukturen för geografisk information, 6) publicera uppgifter om sina undersökningsresultat och främja användningen av dessa.

I 2 § i lagen om Lantmäteriverket och 1 § i statsrådets förordning om Lantmäteriverket innehåller inga uppgifter i anslutning till produktion av en rymdlägesbild, så en ny bestämmelse om uppgiften som gäller situationen i rymden måste fogas till bestämmelserna om Lantmäteriverkets verksamhet. I den nya uppgiften är det fråga om en relativt detaljerad uppgift inom Lantmäteriverkets uppgiftsfält, så det ska föreskrivas om den genom förordning av statsrådet. Av denna orsak föreslås det ingen ändring av lagen om Lantmäteriverket i denna proposition. Ett utkast till statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om Lantmäteriverket när det gäller den nya uppgiften i anslutning till situationen i rymden utgör bilaga till denna proposition.

Arbets- och näringsministeriet är den tillstånds-, tillsyns- och registermyndighet för rymdverksamheten som avses i lagen om rymdverksamhet. Hit hör tillståndsgivning och övervakning av rymdföremål, såsom satelliter, i enlighet med de förpliktelser enligt FN:s rymdöverenskommelser som är bindande för Finland (t.ex. det s.k. rymdfördraget FördrS 56–

57/1967) samt förande av det nationella registret över rymdföremål, från vilket uppgifter också rapporteras till FN i enlighet med registreringskonventionen (FördrS 9/2018). I och med den ändring av lagen om rymdverksamhet som trädde i kraft den 1 februari 2023 (97/2023) är arbets- och näringsministeriet också tillstånds- och tillsynsmyndighet för satellitbaserad fjärranalys.

Enligt 18 § 1 mom. i lagen om rymdverksamhet har arbets- och näringsministeriet trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av information rätt att av andra myndigheter få sådan information om omständigheter som berör verksamhetsutövaren och fjärranalysaktören som är nödvändig för att ministeriet ska kunna sköta sina uppdrag enligt lagen om rymdverksamhet.

Enligt 2 mom. har arbets- och näringsministeriet trots sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt av myndigheter och av dem som utför offentliga uppdrag få för skötseln av sina uppgifter enligt denna lag nödvändig information om verksamhetsutövare och fjärranalysaktörer samt ledamöter och ersättare i deras styrelse eller förvaltningsråd, verkställande direktören och dennes ställföreträdare, ansvariga bolagsmän samt andra som hör till den högsta ledningen. Rätten att få information gäller också uppgifter ur det bötesregister som avses i 46 § i lagen om verkställighet av böter (672/2002).

Med stöd av lagen om rymdverksamhet har arbets- och näringsministeriet således trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar av utlämnandet av information rätt att få nödvändig information som uppkommer i verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild, när ministeriet behöver informationen för att sköta sina uppgifter enligt lagen om rymdverksamhet.

Transport- och kommunikationsverket är nationell tillstånds- och tillsynsmyndighet för användningen av radiofrekvenser. Verket övervakar att användningen av frekvenser är effektiv och störningsfri och beviljar radiotillstånd för innehav och användning av radiosändare i enlighet med lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014), vilket omfattar även rymdsystem. Verket övervakar på eget initiativ och på grund av anmälningar även användningen av satellitfrekvenser, inklusive frekvenser för satellitpositionering, utreder radiostörningar och avvikelser i radiokommunikationen samt arbetar proaktivt för att göra det möjligt att informera om eller avhjälpa kommande störningar.

Transport- och kommunikationsverket är också radiotillståndsmyndighet för finländska rymdföremål (satelliter). En väsentlig del av villkoren för beviljande av radiotillstånd är att koordinerings- och notifieringsförfarandet enligt Internationella teleunionens (ITU) radioreglemente i fråga om radioutrustning i rymdföremål som planeras tas i bruk eller som tagits i bruk. I detta förfarande, liksom när nationellt radiotillstånd beviljas, bedömer man verksamhetens störande inverkan på annan rymdverksamhet eller markbundna radionät globalt med beaktande av rymdföremålets exakta tekniska parametrar, såsom parametrar för omloppsbana, t.ex. bana och banhöjd, använda frekvenser samt sändningseffekter. För att utföra tillstånds- och tillsynsuppgifterna utnyttjar och behöver Transport- och kommunikationsverket information om satelliternas faktiska banor eller t.ex. information om satelliter som iakttagits på himlen vid respektive tidpunkt.

Till Transport- och kommunikationsverkets uppgifter hör också att handleda och övervaka användarna av betydande satellittjänster. Exempelvis sjötrafiken och luftfarten samt i allt högre grad även järnvägs- och landsvägstrafiken är beroende av rymdtjänster, särskilt tids- och positionsuppgifter som skickas via satelliter. Verket är också trafiksäkerhetsmyndighet och styr vid behov i störningssituationer aktörerna även genom verkets egna åtgärder. Verket kan t.ex. på grund av hotfulla och störningssituationer i rymdverksamheten som avspeglar sig i lufrummet med stöd av 11 § i luftfartslagen (864/2014) av skäl som är nödvändiga för

flygsäkerheten begränsa eller förbjuda luftfarten inom ett visst område för en tid av högst fyra veckor.

Genom lagförslaget blir det möjligt att genomföra ett markbundet sensornät i Finland. Med sensornät hänvisas här till markbunden infrastruktur, som används för att observera rymden och förmedla lägesinformation i realtid till centrumet för rymdlägesbild. Transport- och kommunikationsverket är tillstånds- och tillsynsmyndighet enligt lagen om markstationer och vissa radaranläggningar (96/2023).

Som tillstånds- och tillsynsmyndighet för rymdsektorn granskar Transport- och kommunikationsverket genom samråd med de berörda parternas säkerhetsmyndigheter alltid även aspekterna på verksamheten med avseende på nationell säkerhet. När det gäller teknisk övervakning delar verket också information om säkerheten samt störningssituationer i rymdverksamheten på överenskommet sätt med andra nationella myndigheter. Transport- och kommunikationsverket företräder Finland i de av EU:s säkerhetsorgan där man kartlägger hot mot satellitsystem och beredskapen för sådana hot. Ansvar för säkerhetsplaneringen av Europeiska unionens rymdprogramkomponenter – inklusive en gemensam rymdlägesbild – och säkerhetsgodkännanden av de system som används för att förverkliga rymdkomponenterna vilar på EU:s ovannämnda säkerhetsorgan samt på Transport- och kommunikationsverket, som deltar i deras arbete.

Transport- och kommunikationsverket är med stöd av lag nationell ansvarig myndighet för satellitnavigationssystemet Galileos PRS-tjänst. Denna certifierade GNSS-tjänst för myndigheter och befullmäktigade användare av kritisk infrastruktur är den mest sensitiva av Galileos tjänster. Transport- och kommunikationsverket är skyldigt (EU:s PRS-beslut 1104/2011/EU) att underrätta Europeiska unionens säkerhetsorgan om störningar riktade mot PRS-tjänsten som man upptäckt.

Transport- och kommunikationsverket godkänner i egenskap av nationell ansvarig myndighet de informationssystem som används vid centrumet för rymdlägesbild. Centrumet för rymdlägesbilds samt gränsöverskridande och/eller nationella kommunikationsförbindelser kan beröras av godkännande- eller ackrediteringsskyldighet som gäller internationella säkerhetsklassificerad information. Transport- och kommunikationsverket är utsedd datakommunikationssäkerhetsmyndighet i de fall där det fråga om att enligt lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet (588/2004) ombesörja teknisk informationssäkerhet för internationellt säkerhetsklassificerad information och säkerhet för datakommunikation. Bestämmelser om verkets uppgifter i anslutning till bedömning och godkännande av informationssystem finns i lagen om bedömning av informationssäkerheten i myndigheternas informationssystem och datakommunikation (1406/2011). I enlighet med de internationella förpliktelserna som gäller informationssäkerhet ska informationssystem som behandlar t.ex. EU:s och Natos säkerhetsklassificerade information genomgå en godkännandeprocess (ackreditering). Motsvarande förpliktelse gäller vanligtvis även internationell säkerhetsklassificerad information som omfattas av bi- eller multilaterala informationssäkerhetsavtal i fråga om den gränsöverskridande informationssystemdelen (eller dataförbindelser, kryptering och en eventuell nätsluss).

Myndigheternas informationssystem som behandlar nationell säkerhetsklassificerad information berörs däremot inte av någon lagstadgad allmän förpliktelse att informationssystemet ska vara godkänt (ackrediterat). I enlighet med lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltning ska en myndighets informationshanteringsenhet dock följa upp informationssäkerhetens tillstånd i sin verksamhetsmiljö och säkerställa informationsmaterialens och informationssystemens

informationssäkerhet under hela deras livscykel. Informationshanteringsenheten ska identifiera relevanta risker som är förenade med informationsbehandlingen och dimensionera informationssäkerhetsåtgärderna utifrån riskbedömningen (13 §). Enligt lagen om bedömning av informationssäkerheten i myndigheternas informationssystem och datakommunikation kan myndigheterna ansöka om Transport- och kommunikationsverkets bedömning även för att skydda nationell säkerhetsklassificerad information som behandlas i informationssystem. I praktiken gör verket ändå inte bedömningar av t.ex. informationssystem av säkerhetsklassen begränsad tillgång, dvs. IV.

Transport- och kommunikationsverkets uppgifter, för vilkas skötsel verket behöver även sekretessbelagda uppgifter som uppkommer inom centrumet för rymdlägesbild, beskrivs i avsnitt 7 *Specialmotivering*.

Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, offentlighetslagen) gäller offentlighet för och hemlighållande av handlingar som innehas av myndigheter. Enligt grundregeln är en handling offentlig, om det inte finns något i lag särskilt angivet skäl att hemlighålla den. Enligt 5 § avses med handling utom en framställning i skrift eller bild även ett meddelande som avser ett visst objekt eller ärende och uttrycks i form av tecken som på grund av användningen är avsedda att höra samman och vilket kan uppfattas endast med hjälp av automatisk databehandling eller en ljud- eller bildåtergivningsanordning eller något annat hjälpmedel.

Inom verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild är det nödvändigt att dela information mellan de myndigheter som deltar i lägescentrumverksamheten samt Transport- och kommunikationsverket. När det är fråga om offentlig information får informationen delas fritt. När det är fråga om sekretessbelagd information ska 29 § om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet beaktas. Enligt den kan en myndighet till en annan myndighet lämna ut uppgifter ur sekretessbelagda handlingar, om 1) i lag särskilt tagits in uttryckliga bestämmelser om rätten att lämna ut eller att få uppgifter, 2) sekretessplikt har föreskrivits till skydd för någons intressen och denne samtycker till att uppgifter lämnas ut, 3) handlingen behövs vid behandlingen av ett förhandsbesked, ett förhandsavgörande, sökande av ändring i ett myndighetsbeslut, en klagan med anledning av en åtgärd, ett underställt ärende eller av besvär som anförts hos ett internationellt lagskipnings- eller undersökningsorgan, eller 4) uppgiften behövs för att ett enskilt övervaknings- eller tillsynsuppdrag som är riktat mot en myndighet ska kunna utföras.

Offentlighetslagens 17 § 2 mom. gör det möjligt att lämna ut en handling som är sekretessbelagd för allmänheten (vanligen till en annan myndighet), om sekretessbestämmelsen innehåller ett skaderekvisit och det intresse som skyddas av sekretessbestämmelsen inte äventyras om uppgiften lämnas ut. Utlämnandet av uppgifter får inte äventyra de intressen som skyddas genom sekretessbestämmelsen eller sekretessbestämmelserna. I 17 § 3 mom. sägs att vid prövning av om uppgifter som allmänheten inte ska ha tillgång till kan lämnas ut till en på förhand bestämd mottagare inom ramen för en bestämmelse som innehåller en offentlighets- eller sekretesspresumtion ska det säkerställas att mottagaren har i denna lag avsedd tystnadsplikt och att uppgifterna lämnas ut till andra än myndigheter och personer verksamma inom myndigheter endast på vägande allmänna skäl. Vid utlämnande av uppgifter ska man också beakta utgångspunkten för säkerhetsklassificerad information i 15 § 3 mom. i offentlighetslagen, enligt vilken den myndighet som upprättat handlingen beslutar om utlämnande av den. Av det följer att om en myndighet till en annan myndighet överlämnar en handling som faller utanför dess rätt att få information och som en annan myndighet har säkerhetsklassificerat eller för vars del denna andra myndighet i sin helhet har rätt att bedöma innehållets art, ska beslutet om utlämnande av handlingen eller informationen fattas av den

myndighet som utfört klassificeringen eller den myndighet som bedömningen av ärendet i sin helhet hör till.

I verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild är det nödvändigt att dela även sekretessbelagd information mellan de myndigheter som deltar i verksamheten samt Transport- och kommunikationsverket som sköter tillstånds- och tillsynsuppgifter inom rymdbranschen. Trots att den gällande offentlighetslagen gör det möjligt att dela sekretessbelagd information i vissa situationer också utan en separat bestämmelse som ger rätt till informationsutbyte, anses det för tydlighetens skull nödvändigt att införa en separat bestämmelse med stöd av vilken de myndigheter som deltar i verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild samt Transport- och kommunikationsverket till varandra kan utlämna sekretessbelagd information i syfte att producera en rymdlägesbild. Arbets- och näringsministeriet har med stöd av de gällande bestämmelserna rätt att få sådan information som är nödvändig för skötseln av ministeriets uppgifter enligt lagen om rymdverksamhet av andra myndigheter, så det är inte nödvändigt att ta in arbets- och näringsministeriet i den bestämmelse om informationsutbyte som införs nu.

2.3 Hotbilder mot rymdsäkerheten

Genom nationell rymdlägesbildverksamhet försöker stater förbereda sig på risker och hotbilder i anslutning till rymdverksamheten, rymden och rymdvädet. Dessa risker och hotbilder kan delas in i följande fyra kategorier: rymdväderfenomen som eventuellt stör eller äventyrar satellitsystems verksamhet eller markbunden kritisk infrastruktur, ökad kollisionsrisk mellan satelliter samt mellan satelliter och rymdskrot i den jordnära rymden, rymdskrot eller himlakroppar som tidvis närmar sig jorden som eventuellt kolliderar med jorden, och fientlig verksamhet mellan stater.

Det vore särskilt viktigt att försöka förutse störnings- eller farosituationer som rörelserna hos föremål och himlakroppar i den jordnära rymden, rymdvädet samt satellitsystems verksamhet eventuellt orsakar för säkerheten i samhället, företag och egendom, miljön samt det militära försvaret. Särskilt rymdväderfenomen kan om de förverkligas äventyra inte bara satellitsystems verksamhet utan också verksamheten hos markbundna system som är kritiska för samhällets verksamhet, såsom tele- och datakommunikations- samt energisystem. Likaså kan mindre sannolika händelser i den nära rymden, såsom eventuella kollisioner med rymdföremål, rymdskrot eller himlakroppar (t.ex. asteroider) som störtar till jorden, om de förverkligas i värsta fall orsaka samhället omfattande mänskligt lidande, skadliga miljökonsekvenser samt negativa följder för egendom och ekonomi.

Även inom EU uppmuntras medlemsländerna att förbereda sig på säkerhetsinvesteringar inför hot från rymden och rymdverksamheten. I EU:s rymdprogram, som inrättats genom EU:s rymdförordning, anses det nödvändigt att utveckla medlemsstaternas rymdrelaterade övervaknings- och spårningsförmåga särskilt för att skydda rymdverksamheten, rymdinfrastrukturen och medborgarna. I EU:s meddelande om en rymdstrategi för säkerhet och försvar betonas också vikten av att förbättra medlemsstaternas situationsmedvetenhet i anslutning till rymdhot. Inom Nato rekommenderar man likaså som ett led i försvarsplaneringens medvetenhet om situationen i rymden medlemsstaterna att förbereda sig särskilt på hotbilder inom rymdverksamheten.

3 Målsättning

Syftet med denna proposition är att bereda ändringar i lagstiftningen, genom vilka det föreskrivs att det är vissa myndigheters lagstadgade uppgift att delta i uppdraget att producera en rymdlägesbild samt säkerställs att myndigheterna trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av information kan utbyta information som är nödvändig för skötseln av deras lagstadgade uppgifter. Avsikten är att centrumet för rymdlägesbild kan börja inrättas vid ingången av 2025.

Målet för inrättandet av det nationellt centrumet för rymdlägesbild är att säkerställa att Finland har egen nationell förmåga att upptäcka, identifiera och vid behov genom framförhållning förbereda sig och reagera på hotbilder som eventuellt orsakas av rymden, rymdverksamhet och rymdvädet, som om de förverkligas i Finland kunde hindra eller störa användningen av centrala samhällsviktiga satellittjänster, hota verksamheten hos markbunden kritisk infrastruktur, befolkningens säkerhet eller orsaka andra störnings- eller farosituationer på marken. Centrumet för rymdlägesbild ska producera en koordinerad och aktuell rymdlägesbild för försvarsmakten, myndigheterna samt andra aktörer och företag som är kritiska med tanke på samhällets verksamhet. Centrumet ska producera en rymdlägesbild i nära samarbete med Finlands internationella partner. Centrumet för rymdlägesbild ska ha förmåga att producera en nationell rymdlägesbild enligt 24/7-principen såväl under normala förhållanden som i allvarliga störningssituationer eller under sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås det att lagen om Meteorologiska institutet samt lagen om försvarsmakten ändras så att det föreskrivs att rymdlägesbilduppgiften är Meteorologiska institutets och Försvarsmaktens lagstadgade uppgift.

Myndigheterna ska sköta sin rymdlägesbilduppgift genom verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild. Centrumet ska vara en plattform för myndighetssamarbete, där den operativa verksamheten sker i nära samarbete mellan Meteorologiska institutet, Lantmäteriverket och Försvarsmakten samt i fortlöpande dubbelriktad växelverkan med de myndigheter som använder information om situationen i rymden och andra samarbetsparter, t.ex. universitet. Centrumet för rymdlägesbild ska i praktiken fungera virtuellt, dvs. så att verksamheten är utspridd på olika verksamhetsställen. Aktörernas dagliga verksamhet ska således ske via nätverksanslutningar.

Det nya centrumet för rymdlägesbild ska svara för observationer och spårning som gäller nära rymden, rymdverksamhet och rymdväder. Som resultat av denna verksamhet ska centrumet för rymdlägesbild utforma en koordinerad och aktuell nationell rymdlägesbild.

Dessutom föreslås det att de myndigheter som deltar i verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild samt Transport- och kommunikationsverket, som sköter flera uppgifter med anknytning till rymdsektorn, trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av information ska ha rätt att lämna ut sekretessbelagd information till varandra, om det är nödvändigt för skötseln av deras lagstadgade uppgifter.

Uppbyggnaden av det nationella centrumet för rymdlägesbild

För närvarande ansvarar ingen nationell myndighet centralt och övergripande för den nationella produktionen av en rymdlägesbild. Rymdens och rymdverksamhetens kontinuerligt ökande samhälleliga betydelse och de hotbilder som hänför sig till den förutsätter dock att prestationsförmågan hos Finlands egen nationella rymdlägesbildverksamhet stärks så att den omfattar den övergripande medvetenheten om situationen i rymden och de myndighetstjänster som hänför sig till den. Därför föreslås det att den nationella produktionen av rymdlägesbild koncentreras till ett nationellt centrum för rymdlägesbild som inrättas så att det är möjligt att inleda verksamheten senast 2028.

Avsikten är att det centrum för rymdlägesbild som inrättas i Finland ska uppfylla de kriterier som EU förutsätter av nationella centrum för rymdlägesbild, dvs. det ska ur EU:s synvinkel funktionellt vara ett helt och hållet operativt nationellt centrum för rymdlägesbild. Då har Finland också möjlighet att ansöka om investeringsstöd och annat finansiellt stöd från EU.

EU:s kriterier förutsätter att uppgiftsbeskrivningen för det nationella centrumet för rymdlägesbild täcker såväl den militära som den civila sidan. Dessutom förutsätter kriterierna att medlemsstaten har en operativ kontaktpunkt för EU SST-samarbete och informationsutbyte som fungerar enligt 24/7-principen. De nationella centrumen för rymdlägesbild ska också kunna tillhandahålla ett kvalitetssäkrat, operativt och tillräckligt effektivt observationssystem (i praktiken laserteleskop eller rymdövervakningsradar) för användning inom EU SST-partnerskapet. Ett centrum för rymdlägesbild som uppfyller EU:s kriterier motsvarar bäst även Finlands nationella mål för utvecklande av medvetenheten om situationen i rymden. Därför bör det centrum för rymdlägesbild som inrättas i Finland och som uppfyller EU:s kriterier i Finland anvisas även de resurser som krävs för att uppfylla EU:s kriterier.

Den civila ledningscentral som inrättas vid Meteorologiska institutet, den militära ledningscentral som inrättas vid Försvarsmakten och den förmåga att observera den nära rymden som produceras av Lantmäteriverket bildar tillsammans en integrerad helhet. Därför bör centrumet för rymdlägesbild inrättas genom åtgärder som vidtas koordinerat och samtidigt inom kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet och försvarsministeriets förvaltningsområden. Det är inte möjligt att inrätta centrumet för rymdlägesbild stegvis.

Det nationella centrumet för rymdlägesbilds operativa verksamhet byggs upp i anslutning till den nuvarande verksamheten vid Meteorologiska institutet, som lyder under kommunikationsministeriet, och vid Försvarsmakten, som lyder under försvarsministeriet. På så vis kan den civila ledningscentral som inrättas i samband med Meteorologiska institutet, och den militära ledningscentral som inrättas i samband med Försvarsmaktens befintliga organisationer och ledningsplatser effektivt utnyttja befintliga myndighetsuppgifter, strukturer och processer. Denna genomförandemodell och är också den mest kostnadseffektiva och organisatoriskt förnuftiga modellen.

Centrumet för rymdlägesbilds civila ledningscentral och militära ledningscentral ska vara juridiskt och administrativt fristående enheter. Den civila och den militära ledningscentralen ska också ha egna, tydliga uppgiftsbeskrivningar. Ledningscentralerna ska dock samarbeta nära vid produktionen av rymdlägesbild. Det nationella centrumet för rymdlägesbild ska i praktiken arbeta virtuellt, så att det är decentraliserat till olika verksamhetsställen, och i fortlöpande dubbelriktad växelverkan med de myndigheter som använder information om situationen i rymden. Den civila och den militära ledningscentralen ska sinsemellan utbyta bl.a. observations- och analysdata.

Lantmäteriverket, som lyder under jord- och skogsbruksministeriet, ska utöver verkets övriga uppgifter stödja centrumets för rymdlägesbilds båda ledningscentralers verksamhet genom att

för dem producera en nationell rymdlägesbild med hjälp av de observationssystem för den nära rymden som de förvaltar.

Den dagliga verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild sker över nätverksförbindelser. När centrumet för rymdlägesbild inrättas fästs därför särskilt uppmärksamhet vid uppbyggandet av säkra och fungerande dataförbindelser samt informationssäkra verksamhetsmodeller för den information som hanteras i verksamheten, och även vid skapandet av sådana regler som krävs för hantering av sekretessbelagd information. När verksamhetsmodellerna byggs upp fästs uppmärksamhet även vid de informationssäkerhetsförpliktelser som gäller hantering, lagring och delning av information om situationen i rymden som erhållits från EU SST-partnerskapsländerna och Förenta staternas US SPACECOM. Verksamhetsmodellerna borde dessutom vid behov möjliggöra informationssäker delning av eventuellt säkerhetsklassificerad information som Försvarsmaktens militära ledningscentral erhållit från sina partnerskapsländer vid behov även med Meteorologiska institutets civila ledningscentral. Den militära ledningscentral som inrättas i anslutning till Försvarsmaktens befintliga funktioner ska ombesörja informationssäkerheten för säkerhetsklassificerad information som används internt i verksamheten i enlighet med sina egna gällande krav och tillvägagångssätt.

När centrumet för rymdlägesbild har inrättats uppstår ett intensivt nationellt samarbete mellan centrumet för rymdlägesbild, myndigheter, andra inhemska forskningsorganisationer och kommersiella aktörer. Inom ramen för detta samarbete kan man t.ex. bedriva tekniskt samarbete med företag samt skaffa forskningsfinansiering tillsammans.

Inom undervisnings- och kulturministeriets verksamhetsområde har universiteten i Finland förmåga att komplettera rymdlägesbilden som hänför sig till medvetenhet om situationen i rymden och som tilldelats resurser som en nationell uppgift. Avsikten är inte att äventyra kontinuiteten i denna förmåga genom inrättandet av det nationella centrumet för rymdlägesbild. Aalto-universitetet samt Helsingfors, Uleåborgs och Åbo universitet besitter betydande kompetens, infrastruktur och förmåga inom medvetenheten om situationen i rymden. Uleåborgs universitets fristående institut, Sodankylä geofysiska observatorium (SGO), producerar fortlöpande information om situationen beträffande atmosfären, solen, solvind och rymden. Åbo universitet administrerar det nordiska optiska teleskopet (Nordic Optical Telescope, NOT). Dessutom har Finlands Akademi stött forskningsprojekt och spetsenheter med anknytning till medvetenhet om situationen i rymden. Dessutom har kommersiella aktörer redan länge samarbetat med den akademiska sektorn kring byggandet av mätutrustning på markytan inom olika delområden av medvetenheten om situationen i rymden. För att säkerställa en övergripande, högklassig och kostnadseffektiv lägesbildproduktion bör centrumet för rymdlägesbilds civila ledningscentral samarbeta nära även med ovannämnda akademiska och kommersiella aktörer.

Det nationella centrumet för rymdlägesbilds uppgifter

Centrumet för rymdlägesbild ska när det inrättas svara för observationer och övervakning av den nära rymden, rymdverksamhet och rymdväder. Som resultat av denna verksamhet utformar centrumet för rymdlägesbild en koordinerad och aktuella rymdlägesbild för olika samhällsaktörers användning.

Centrumet för rymdlägesbild ska ha förmåga att producera en nationell rymdlägesbildning enligt 24/7-principen såväl under normala förhållanden som i allvarliga störningssituationer eller under undantagsförhållanden enligt beredskapslagen. Ser man till arbetsfördelningen ska den civila ledningscentral som inrättas i samband med Meteorologiska institutet producera en mer omfattande koordinerad och aktuell nationell rymdlägesbild över rymdverksamheten,

rymdvädret och andra fenomen och händelser i den jordnära rymden för myndigheter samt andra aktörer och företag som är kritiska med tanke på samhällets verksamhet. Bakom behovet ligger det faktum att samhällets i allt högre grad förändras mot ett digitalt samhälle som är beroende av rymdverksamhet och satellitbaserade tjänster.

Den civila ledningscentralens basserviceprodukt ska vara så aktuell och koordinerad lägesbildsinformation som möjligt om händelser och fenomen i den nära rymden samt om satellitsystemens verksamhet. Vid hot eller störningar från rymden och rymdverksamhet ska den civila ledningscentralen skicka störnings- och varningsmeddelanden till myndigheter och samhällskritiska aktörer samt vid behov även till andra kommersiella aktörer, forskningsaktörer och befolkningen. Till dem som behöver sådan information hör t.ex. inom inrikesministeriets förvaltningsområde Gränsbevakningsväsendet, polisen, räddningsväsendet och Nödcentralsverket, Cybersäkerhetscentret vid Transport- och kommunikationsverket samt bland kritiska aktörer och företag t.ex. tele- och datakommunikationsföretag samt energiföretag. I de allvarligaste och mer sannolika hotsituationerna kan centrumet för rymdlägesbild också ge andra myndigheter en aktuell lägesbild, som gör det möjligt att ge befolkningen varningsmeddelanden och skyddsinstruktioner. Dessutom kan t.ex. arbets- och näringsministeriet ha nytta av den rymdlägesbild som den civila ledningscentralen utformar eller information om situationen i rymden som ministeriet får separat i den tillstånds-, registrerings- och tillsynsuppgift i anslutning till nationell rymdverksamhet som ankommer på ministeriet.

Den civila ledningscentralen ska eventuellt också, inom ramen för sina resurser, för vissa användare av information om situationen i rymden, både myndigheter och kommersiella aktörer, producera serviceprodukter som baserar sig på djupare analys av information om situationen i rymden och som eventuellt är skraddarsydd för användarna.

Den militära ledningscentral som inrättas i samband med Försvarmakten ska inpassas i Försvarmaktens nuvarande organisation. Den militära ledningscentralen ska svara för utformandet av en militär rymdlägesbild för Försvarmaktens bruk. Den militära ledningscentralen ska koncentrera sig på att observera satelliter i den nära rymden och på att följa deras verksamhet, dvs. så kallade RSP-funktioner (Recognized Space Picture). Försvarmakten ska ha förmåga enligt 24/7-principen att producera den rymdlägesbild man behöver i samarbete med andra myndigheter och sina internationella partner. Till dessa partner hör i synnerhet Natos europeiska medlemsstater samt Förenta staterna.

Lantmäteriverket administrerar Skoggård geodetiska forskningsstation, och kapaciteten hos laserteleskopet där kommer att allokeras till den nationella rymdlägesbildproduktion som centrumet för rymdlägesbild behöver. Skoggård forskningsstations nuvarande observationsförmåga uppfyller dock inte kriterierna för nationella centrum för rymdlägesbild inom EU. Därför bör Skoggårds observationsförmåga förbättras i samband med inrättandet av centrumet för rymdlägesbild med en ny effektivare s.k. högeffektlaser.

Centrumet för rymdlägesbilds uppgift ska inte omfatta, utom beredskapsplanering som hänför sig till den egna verksamheten, annan beredskapsplanering som gäller störningssituationer och exceptionella situationer. Beredskapen baserar sig på beredskapsskyldigheten enligt beredskapslagen (1552/2011), annan speciallagstiftning och ansvarsområdesspecifik lagstiftning. De ansvariga och behöriga myndigheterna ansvarar alltid för beredskapsplaneringen inom det egna ansvarsområdet. I sista hand svarar statsrådet, och ministerierna för det egna ansvarsområdets del, för samordningen av den nationella beredskapsplaneringen.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Konsekvenser för säkerheten

Gemensamt för staternas investeringar i den nationella säkerheten är att de är en del av riskhanteringen och beredskapen i anslutning till den nationella säkerheten; även för hot som har de mest omfattande konsekvenserna men som ändå är osannolika. Genom investeringar i den nationella säkerheten försöker en stat skapa strukturer och mekanismer med vilkas hjälp det allmänna kan förbereda sig på realiseringen av konstaterade hot. Ur denna synvinkel kan inrättandet av det nationella centrumet för rymdlägesbild anses främja Finlands nationella säkerhet. Med dess hjälp kan man förbereda sig på eventuellt osannolika, men ändå potentiella och delvis också mycket allvarliga hot som hänför sig till rymden, rymdverksamheten och rymdvädet. Denna beredskap kan ses som en slags nationell försäkringsverksamhet som kan jämföras med den nationella cybersäkerhetsverksamheten⁵. På samma sätt som statens åtgärder i anslutning till cybersäkerhet främjar inrättandet av Finlands nationella centrum för rymdlägesbild möjligheten att minimera och hantera hot i anslutning till den nationella säkerheten. Om det brister i den nationella säkerheten i anslutning till rymden och rymdverksamheten så att synnerligen allvarliga hot realiseras kan det orsaka samhället omfattande mänskligt lidande, skadliga miljökonsekvenser samt negativa konsekvenser för egendom och ekonomin. Allvarliga hot som realiseras orsakar också stora kostnader för samhället. Utan statliga säkerhetsinvesteringar i anslutning till säkerheten i rymden och rymdverksamheten skulle dessa för samhället negativa följdverkningar och kostnadseffekter eventuellt vara än mer omfattande.

I fråga om beredskapen för hot är det väsentligt att fastställa en tillräcklig nivå på beredskapen och med vilka metoder denna nivå kan nås på det mest kostnadseffektiva sättet. När det gäller inrättandet av centrumet för rymdlägesbild försvåras dock denna bedömning av att det även i bästa fall går att göra endast uppskattningar av förekomsten av hotbilder i anslutning till rymden, rymdverksamheten och rymdvädet och av sannolikheten för att de ska realiseras och sålunda även av de samhälleliga konsekvenserna om hoten realiseras.

De målsatta eller verifierbara samhälleliga konsekvenserna av inrättandet av det nationella centrumet för rymdlägesbild hänför sig således till att centrumet genom att producera och upprätthålla en koordinerad rymdlägesbild möjliggör att man i fortsättningen i Finland i så god tid som möjligt kan upptäcka, identifiera och förutse hotsituationer från rymden och rymdverksamhet för samhällets säkerhet och ostörda verksamhet. Detta gör det möjligt att genom nationellt myndighetssamarbete planmässigt förbereda sig och reagera på hotsituationer. Så tidig och planmässig reaktion som möjligt minskar hotsituationernas negativa konsekvenser för människorna, miljön och ekonomin, vilket också leder till bättre kostnadseffektivitet och samhällelig verkningsfullhet vid hanteringen av hotsituationer.

De risker och hotbilder som hänför sig till rymdverksamheten, rymden och rymdvädet kan indelas i följande fyra kategorier: rymdväderfenomen som eventuellt stör eller äventyrar satellitsystems verksamhet eller markbunden kritisk infrastruktur; ökad risk för kollisioner i den nära rymden mellan satelliter samt mellan satelliter och rymdskrot; eventuella kollisioner

⁵ Det finns inga egentliga inhemska utredningar om de samhällsekonomiska konsekvenserna av hotbilder i anslutning till rymdverksamhet. Ekonomiska frågor i anslutning till cybersäkerheten har däremot utretts. T.ex. Taloustieteellisiä näkökulmia kyberturvallisuuteen (ung. Ekonomiska synpunkter på cybersäkerhet), Kansantaloudellinen aikakauskirja – 117. vsk. – 2/2021 261, PM Niko-Matti Ronikonmäki och PM Tom-Henrik Sirviö.

mellan rymdskrot eller himlakroppar som tidvis närmar sig jorden och jorden; och fientlig statlig verksamhet.

Rymdväderfenomen som eventuellt stör eller äventyrar satellitsystems verksamhet eller markbunden kritisk infrastruktur. Rymdväder är en allmän benämning på en mängd fysikaliska fenomen som ursprungligen beror på ett utbrott på solen, dvs. en solstorm. Eventuella negativa konsekvenser av en rymdstorm riktar sig särskilt mot satellitkommunikationer, eldistributionsnät och navigeringssystem. En kraftig solstorm kan skada satelliter och därigenom störa sådana tids- och positioneringstjänsters verksamhet som är särskilt viktiga för att samhället ska fungera störningsfritt.

Erhållandet av förhands- och riskbedömningsinformation om solstormar skulle främja myndigheters och andra kritiska samhällsaktörers åtgärdsplanering och därigenom beredskapen för eventuella störningssituationer i samhället. Om energiföretagen t.ex. skulle få förhandsvarning om eventuella hot mot elnäten från solstormar, skulle de genom beredskapsplanering kunna försöka minimera eventuella elavbrott till följd av hotet.

Ökad risk för kollisioner i den nära rymden mellan satelliter samt mellan satelliter och rymdskrot. Kollisioner mellan satelliter och mellan satelliter och rymdskrot har tills vidare varit sällsynta. Risken ökar dock hela tiden när rymdverksamheten växer. Vid en kollision uppkommer ännu mera skrot i omloppsbanorna. Detta ökar i sin tur kollisionsrisken ytterligare.

Satellitoperatörer kan förhindra ödesdigra kollision genom undanmanövrar. Redan nu görs hundratals undanmanövrar med satelliter varje år. En undanmanöver kan kosta hundratusentals, rentav miljontals euro. Kostnaderna kan reduceras desto mer, ju tidigare man kan upptäcka behovet av undanmanöver och vidta åtgärderna.

I Finland ansvarar arbets- och näringsministeriet för tillstånds- och tillsynsuppgiften i anslutning till den nationella rymdverksamheten i enlighet med lagen om rymdverksamhet (63/2018). Tillstånds- och tillsynsuppgiften i anslutning till rymdverksamheten förutsätter att arbets- och näringsministeriet har tillgång till en så aktuell lägesbild som möjligt över sådana händelser i rymdmiljön som eventuellt påverkar finländska satelliter och/eller den rymdmiljö där det finns finländska satelliter är dit avsikten är att skicka sådana.

Om ett finländskt rymdföremål orsakar en tredje part skada av oaktsamhet eller kollisionen kunde ha undvikits, är finska staten ansvarig i enlighet med rymdöverenskommelserna. Därför är det särskilt viktigt att identifiera händelser som kan inverka på Finland folkrättsliga ansvar för rymdverksamhet som bedrivs inom dess jurisdiktion.

Eventuella kollisioner mellan rymdskrot eller himlakroppar som tidvis närmar sig jorden och jorden. För närvarande är finns ingen finsk myndighet som utför centraliserad spårning eller riskbedömning i anslutning till eventuella kollisioner mellan rymdskrot eller himlakroppar som tidvis närmare sig jorden och jorden. Den civila ledningscentralen vid det centrum för rymdlägesverksamhet som inrättas ska i fortsättningen i egenskap av nationell myndighet svara för denna uppgift med hjälp av internationellt samarbete. Den så aktuella lägesbild som möjligt som den civila ledningscentralen ger myndigheterna ska basera sig på nationella och internationella riskbedömningar som gjorts utifrån verifierbara beräkningar av omloppsbanan för t.ex. föremål eller himlakroppar som störtar mot jorden.

Om hotet utgörs av rymdskrot eller en meteorit som är på väg mot jorden, kan den civila ledningscentralen ge både myndigheterna och befolkningen information som berör Finland om huruvida Finland hör till riskområdet där föremålet hotar att falla ner. I de allvarligaste och mer

sannolika hotsituationerna kan den civila ledningscentralen ge myndigheterna en lägesbild som möjliggör varningsmeddelanden och skyddsinstruktioner till befolkningen.

I Finland ansvarar inrikesministeriets förvaltningsområde för att förutse olyckssituationer med rymdföremål eller himlakroppar och för räddningsåtgärder i fråga om skador som eventuellt orsakats av ett nedfall. Den spårnings- och riskbedömningsinformation som i fortsättningen fås från den civila ledningscentralen gör det möjligt för myndigheterna inom inrikesministeriets förvaltningsområde att förbereda sig på förstörelseverkningar till följd av olyckor.

Fientlig statlig verksamhet. Rymdmiljöns säkerhetspolitiska betydelse ökar globalt, när militära aktörer i allt högre grad utnyttjar både kommersiella och statliga satellittjänster och förbereder sig på att hindra motståndarna från att använda dem under undantagsförhållanden.

Statliga aktörer kan genomföra fientlig rymdverksamhet för att visa sin egen prestationsförmåga, avskräcka konkurrenter, neka andra att används rymdsystem eller för att skaffa underrättelseinformation. Fientlig verksamhet kan äga rum i många olika former och den kan störa hela rymdbranschen. Förutom Ryssland eftersträvar Förenta staterna och Kina större närvaro i rymden genom att utveckla även prestationsförmåga som lämpar sig för fientlig verksamhet.

I internationella krissituationer förbereder sig särskilt stormakterna, men i allt högre grad också mindre aktörer, på att hindra eller störa sina motståndares användning av centrala och samhällsviktiga satellittjänster. Den militära ledningscentral vid centrumet för rymdlägesbild som inrättas i samband med Försvarsmakten ska kunna utforma en identifierad rymdlägesbild, för att man ska kunna varna för eventuella påverkningsförsök och förhindra eller reducera effekterna.

De flesta rymdtekniker har dubbla användningsområden. Dessutom har konsekvenserna av åtgärder som genomförts i fientligt syfte ofta dubbla effekter, vilket innebär en utmaning för militär- och säkerhetsmyndigheterna att identifiera beteende som tyder på militärt syfte och särskilja det från normal rymdverksamhet.

Staterna har överlag bedömt att det är nationellt nödvändigt och motiverat att förutse och förbereda sig på risker som hänför sig till rymden, rymdverksamhet och rymdväder trots att sannolikheten för att flera av de riskkategorier som nämns ovan ska realiseras kan bedömas som liten. Beredskapen är motiverad, eftersom allvarliga hotbilder som realiseras har betydande konsekvenser för befolkning, miljö och egendom. Realiserade hot orsakar dessutom betydande samhällsekonomiska kostnader.

I slutrapporten från den arbetsgrupp som utrett inrättandet av Finlands nationella centrum för rymdlägesbild beskrivs mer ingående sannolikheterna för att olika hotbilder ska realiseras och de skadliga konsekvenserna om hotbilderna realiseras. (Kommunikationsministeriets publikationer 2023:6).

4.2.2 Konsekvenser för statsfinanserna

Övergripande konsekvenser för statsfinanserna

Inverkan på statsbudgeten av inrättandet av det nationella centrumet för rymdlägesbild har bedömts förvaltningsområdesspecifikt i utredningen enligt en struktur, uppgiftsbeskrivning och förmåga som liknar vad som presenteras ovan så att centrumet inrättas i Finland senast 2028.

I investeringsfasen 2024–2028 för det nationella centrumet för rymdlägesbild är anslagsbehovet sammanlagt 3 865 000 euro. Jämfört med styrgruppens slutrapport är anslagsbehovet 1 270 000 euro mindre. De minskade investeringskostnaderna baserar sig i huvudsak på att centrumets samarbetsarrangemang beaktades i Försvarmaktens eget projekt så att planerna och kraven i anslutning därtill preciserades. Dessutom krympte Meteorologiska institutet sin budget för 2025 något.

Eftersom verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild är en ny uppgift har förvaltningsområdets experter bedömt endast behovet av nya anslag enligt bästa uppfattning i dag. Anslagseffekterna av det nationella genomförandet av centrumet för rymdlägesbild har inom de kommande tjänsteproducentförvaltningsområdena bedömts bl.a. utifrån tidigare, motsvarande systemintegrationer.

I följande tabell beskrivs de årliga anslagsbehoven för centrumet för rymdlägesbild enligt myndighet separat för investerings- och produktionsfasen. Dessutom anges årsverkenas andel i de olika faserna.

EURO	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Kommunikationsverket / Meteorologiska institutet						
Årsverken, antal	0,5	2	2	2	2	2
Investeringar, euro	125 000	286 000	336 000	369 000		
<i>Årsverkesutgifternas andel av investeringarna</i>	<i>50 000</i>	<i>168 000</i>	<i>168 000</i>	<i>168 000</i>		
Produktionsfas, euro					294 000	294 000
<i>Årsverkesutgifternas andel av produktionskostnaderna</i>					<i>117 000</i>	<i>252 000</i>
Sammanlagt KM/MI, euro	125 000	286 000	336 000	369 000	294 000	294 000
Jord- och skogsbruksministeriet / Lantmäteriverket						
Årsverken, antal		1	1	1	2	2
Investeringar, euro		445 000	445 000	150 000		
<i>Årsverkesutgifternas andel av investeringarna</i>		<i>45 000</i>	<i>45 000</i>	<i>75 000</i>		
Produktionsfas, euro					215 000	215 000
<i>Årsverkesutgifternas andel av produktionskostnaderna</i>					<i>150 000</i>	<i>150 000</i>
Sammanlagt JSM/LMV, euro		445 000	445 000	150 000	215 000	215 000
Försvarsministeriet / Försvarmakten						
Årsverken, antal		1	2	3	4	6

Investeringar, euro		150 000	250 000	350 000	450 000	
Årsverkesutgifternas andel av investeringarna		100 000	200 000	300 000	400 000	
Produktionsfas, euro						620 000
Årsverkesutgifternas andel av produktionskostnaderna						600 000
Sammanlagt FSM/FM, euro		150 000	250 000	350 000	450 000	620 000
Sammanlagt KM/MI, JSM/LMV, FSM/FM						
Årsverken, antal	0,5	4	5	6	8	11
Investeringar, euro	125 000	881 000	1 031 000	869 000	450 000	
Produktionsfas, euro					509 000	1 129 000
Sammanlagt FM/MI, JSM/LMV, FSM/FM, euro	125 000	881 000	1 031 000	869 000	959 000	1 129 000

Tabell 1: Inrättande av centrumet för rymdlägesbild; tilläggsresursbehovet i årsverken och anslag 2024-2029.

Centrumet för rymdlägesbild föreslås uppnå full funktionsberedskap i fråga om den civila ledningscentralen 2027 och den militära ledningscentralen 2028. Den finansiering som förutsatts för att inrätta centrumet för rymdlägesbild är för Meteorologiska institutets del 1 410 000 euro, för Försvarsmaktens del 1 200 000 euro och för Lantmäteriverkets del 1 255 000 miljoner euro åren 2024–2028. Alla förvaltningsområdens anslagsbehov åren 2024-2028 är sammanlagt 3 865 000 euro och från och med 2029 1 129 000 euro per år.

Investeringsfasen av inrättandet av centrumet för rymdlägesbild 2024–2028

I centrumet för rymdlägesbilds investeringsfas inrättas centrumets civila och militära ledningscentraler genom att bygga upp den infrastruktur som verksamheten förutsätter. Kommunikationsministeriets, försvarsministeriets och jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområden sköter denna verksamhet i enlighet med sina ansvar.

I samband med inrättandet av centrumet utnyttjas så effektivt som möjligt befintliga myndighetsuppgifter, -strukturer och -processer, så behovet av nya investeringar blir litet. Centrumet för rymdlägesbilds datatekniska lösningar och servicestrukturer byggs upp så att mottagande av centrumets tjänsteprodukter inte förutsätter att de förvaltningsområden som använder centrumets tjänsteprodukter skaffar nya ny infrastruktur.

Behovet av ett nytt anslag i centrumet för rymdlägesbilds investeringsfas gäller anskaffningar av kommunikations- och informationshanteringssystem som förutsatts för att rent allmänt starta upp centrumets verksamhet, personalkostnader samt särskilt anskaffningen av en ny laser till Skogsgård, som administreras av Lantmäteriverket, och uppstarten av den. Centrumets

decentraliserade och virtuella verksamhetsmodell förutsätter dessutom att en kommunikations- och krypteringssystemlösning byggs upp för utbyte av säkerhetsklassificerad information om situationen i rymden mellan ledningscentralerna och med utländska partner. De externa kommunikationslösningarna och servicestrukturen utformas så att mottagande av centrumets tjänsteprodukter inte förutsätter att de inhemska användarna av information om situationen i rymden måste investera i ny infrastruktur.

Försvarsmaktens beräknade anslagsbehov baserar sig i investeringsfasen på uppbyggnaden av den tekniska och funktionella interoperabilitet som det civila och militära samarbetet förutsätter samt på genomförandet av de arrangemang som det internationella samarbetet förutsätter. Här bör man även lägga märke till att avsikten är att utöka personalen vid centrumet för rymdlägesbilds militära ledningscentralen till full operativ styrka stegvis under åren 2025–2028. En betydande del av Försvarsmaktens kostnader, särskilt i investeringsfasen, utgörs av uppbyggnad av de kommunikationslösningar som behövs för informationsutbyte mellan den civila och den militära ledningscentralen samt med internationella partner och krypteringssystem för dessa lösningar.

Centrumet för rymdlägesbilds produktionsfas från och med 2028

I centrumet för rymdlägesbilds produktionsfas är den viktigaste utgiftsposten driftskostnader för centrumets verksamhet. I centrumet för rymdlägesbilds produktionsfas orsakas utgifter för kommunikationsministeriets, försvarsministeriets och jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområden.

De bastjänster som den civila ledningscentralen vid centrumet för rymdlägesbild producerar är lägesbilds- samt störnings- eller varningstjänster som är avsedda för myndigheter, andra kritiska samhällsaktörer, kommersiella aktörer och befolkningen. Dessa tjänster som centrumet producerar ska vara avgiftsfria för alla användare. Det är dock möjligt att utnyttjandet av centrumets tjänster orsakar utgiftsposter för t.ex. användarförvaltningsområdena. Det är dock möjligt att slutgiltigt uppskatta de potentiella utgiftsposterna först när centrumets slutliga servicenivå- och tjänsteproduktlösningar är kända.

Den civila ledningscentralen ska eventuellt också, inom ramen för sina resurser, för vissa användare av information om situationen i rymden, t.ex. kommersiella aktörer, producera tjänsteprodukter som baserar sig på djupare analys av information om situationen i rymden och som eventuellt skraddarsys för användarna. Dessa tjänsteprodukter kan vara avgiftsbelagda på det sätt som föreskrivs om de allmänna grunderna för när statliga myndigheters prestationer ska vara avgiftsbelagda och för storleken av avgifterna i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) och i den därtill anslutna förordningen om grunderna för avgifter till staten samt i 7 § i lagen om Meteorologiska institutet.

Anslagsbehoven i produktionsfasen av den militära ledningscentralen vid centrumet för rymdlägesbild baserar sig på den operativa verksamhetens uppskattade anslagsbehov, underhållet av de tekniska systemen samt utvecklandet av systemen och verksamheten. Dessa säkerställer t.ex. att den civila ledningscentralen knyts så effektivt som möjligt till den civila ledningscentralens verksamhet och produktionen av en nationell rymdlägesbild.

Lantmäteriverkets utgiftsposter i produktionsfasen består av den operativa verksamhetens resursbehov samt de uppskattade underhållskostnaderna för lasern, med vars hjälp man kan producera de observationer som centrumet för rymdlägesbild behöver.

Eventuell finansiering utanför budgeten

Finland strävar efter att få även finansiering utanför statsbudgeten för det nationella centrumet för rymdlägesbild. Det centrum för rymdlägesbild som inrättas ska svara för de strukturella och funktionella kriterier samt kriterier i anslutning till teknisk förmåga som har satts upp för nationella centrum för rymdlägesbild inom EU. Då har Finland också möjlighet att ansöka om finansieringsstöd och annat finansiellt stöd från EU. Speciellt för anskaffningen av en ny laser till Skogsgård har det i finansieringsplanen för EU SST-partnerskapet reserverats 300 000 euro i investeringsstöd från EU. Även den civila ledningscentralen vid centrumet för rymdlägesbild försöker få EU-stöd på sammanlagt cirka 200 000 euro för ledningscentralens operativa verksamhet före utgången av 2026. Det är dock fortfarande osäkert huruvida man kommer att få finansiering och det har att göra med hur Finland lyckas i EU:s interna konkurrensutsättningar. Av denna orsak har eventuellt villkorat finansiellt stöd från EU inte beaktats i kalkylerna i tabellen.

4.2.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Staternas rymdlägesbildverksamhet

Staterna strävar efter att utveckla sin nationella rymdlägesbildverksamhet. Med rymdlägesbildverksamhet avses staternas strävan att på ett systematiskt och organiserat sätt förbereda sig på risker i anslutning till rymden, rymdverksamheten och rymdvädet, som kan hota samhällets markbundna och rymdbaserade kritiska infrastruktur och befolkningens säkerhet eller orsaka andra störnings- eller farosituationer på jorden.

Staternas förmåga att producera en aktuell och koordinerad rymdlägesbild är en förutsättning för att hot som eventuellt orsakas av rymden, rymdverksamheten och rymdvädet ska kunna upptäckas, identifieras och förutses så att det är möjligt för staterna att reagera på dem vid behov. Exempelvis i Finland har Försvarsmakten, myndigheterna samt andra kritiska samhällsaktörer och företag behov av att få dylik lägesinformation om störnings- och farosituationer som eventuellt hotar samhällets störningsfria verksamhet.

Med hjälp av rymdlägesbildverksamheten kan staterna främja ett hållbart utnyttjande av rymden och minska rymdverksamhetens skadliga miljökonsekvenser. Med hjälp av den spåringsinformation som rymdlägesbilden producerar kan man förbereda sig bättre även på att förutse risker som orsakas av den egna kommersiella rymdverksamheten.

För att man ska kunna utforma och upprätthålla medvetenhet om situationen i rymden förutsätts internationellt samarbete mellan staterna. Exempelvis spårning av rymdföremål förutsätter ett nätverk av sensorer med förmåga till global spårning. Det är dyrt att bygga upp ett nätverk av sensorer och ingen enskild stat kan göra det ensam, så det är förnuftigt att försöka dela på byggkostnaderna och sensornätverket i samarbete med likasinnade stater.

Särskilt små stater har ingen möjlighet att utveckla sin nationella förmåga i anslutning till medvetenhet om situationen i rymden utan internationellt samarbete. Även Finlands egen nationella förmåga att skaffa, förstå och utnyttja medvetenhet om situationen i rymden bygger i hög grad på internationellt samarbete med likasinnade stater. Finland bedriver redan nu informationsutbyte om rymdlägesbilden med åtminstone EU, Nato och Förenta staterna. Möjligheterna till samarbete med de nordiska länderna utreds.

Finland kan emellertid inte vara beroende av enbart lägesbildsinformation som fås från samarbetspartner. Finlands nationella intresse förutsätter att Finland också har egen förmåga och kompetens inom lägesbildverksamheten. Med avseende på utvecklandet av internationella partnerskap skulle det vara synnerligen viktigt att Finland har en egen nationell organisation som förmår upprätthålla medvetenhet om situationen i rymden och egen prestationsförmåga i anslutning till denna verksamhet. Inrättandet av centrumet anses öppna nya möjligheter för finländska aktörer i branschen även inom internationellt rymdsamarbete. Centrumet för rymdlägesbild och anslutningen till EU:s SST-gemenskap öppnar betydande möjligheter för förvaltningsområdets aktörer till forskningssamarbete på EU-nivå samt eventuella finansieringskanaler utanför statsbudgeten.

Myndighetsverksamhetens personalkonsekvenser

Uppgiftsbeskrivningen för det nationella centrumet för rymdlägesbild ska omfatta såväl en militär som en civil sida. Finlands nationella centrum för rymdlägesbilds operativa verksamhet byggs upp i anslutning till de nuvarande funktionerna hos Meteorologiska institutet, som lyder under kommunikationsministeriet, och Försvarsmakten, som lyder under försvarsministeriet, medan radartjänsterna fås från Lantmäteriverket, som lyder under jord- och skogsbruksministeriet. På så vis kan de olika centralerna effektivt utnyttja befintliga myndighetsuppgifter, strukturer och processer. EU-kriterierna förutsätter att uppgiftsbeskrivningen för de nationella centrumen för rymdlägesbild omfattar såväl en militär som en civil sida. Den civila ledningscentral som inrättas i samband med Meteorologiska institutet och den militära ledningscentral som inrättas i samband med Försvarsmaktens befintliga organisationer och ledningsplatser kan utnyttja befintliga myndighetsuppgifter, strukturer och processer. Centrumet för rymdlägesbilds civila ledningscentral och militära ledningscentral ska vara juridiskt och administrativt fristående enheter, som har egna tydliga uppgiftsbeskrivningar. Med avseende på arbetsfördelningen ska centrumet för rymdlägesbilds civila ledningscentral som inrättas i samband med Meteorologiska institutet producera en mer omfattande koordinerad och aktuell nationell rymdlägesbild över rymdverksamheten, rymdvädet och andra fenomen och händelser i den jordnära rymden för myndigheter samt andra aktörer och företag som är kritiska med tanke på samhällets verksamhet. Den militära ledningscentral som inrättas i samband med Försvarsmakten ska åter ansvara för utformningen av den militära rymdlägesbild för Försvarsmaktens bruk. Den militära ledningscentralen ska koncentrera sig på observera satelliter i den nära rymden och på att följa deras verksamhet, dvs. så kallade RSP-funktioner (Recognized Space Picture). Till övriga delar förblir behörighetsförhållandena och de administrativa ansvarsförhållandena oförändrade.

Personalökningarna riktas direkt till de befintliga funktionerna. På så vis hänför riktat sig konsekvenserna för antalet anställda till tre olika ämbetsverk och tre olika förvaltningsområden.

Verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild orsakar en liten ökning av antalet anställda vid de ämbetsverk som är involverade i centrumet. Ändringen är totalt 11 årsverken, som fördelar sig som följer: Meteorologiska institutet tre årsverken, Lantmäteriverket två årsverken och Försvarsmakten sex årsverken. Ändringen sker så småningom medan centrumet inrättas.

Figuren nedan visar ökningen av antalet anställda vid de olika ämbetsverken under åren 2025–2029. Siffrorna är kumulativa så att siffran för 2029 motsvarar det totala antalet nya anställda som centrumet för rymdlägesbild behöver. Årsverkespriserna varierar mellan de olika ämbetsverken, så den kostnad som de orsakar de olika ämbetsverken är inte kommensurabel. Priset för ett årsverke är 84 000 euro vid Meteorologiska institutet, 100 000 euro vid Försvarsmakten och 93 750 euro vid Lantmäteriverket.

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Meteorologiska institutet	0,5	2	2	2	2	3
Lantmäteriverket		1	1	1	2	2
Försvarsmakten		1	2	3	4	6
Sammanlagt	0,5	4	5	6	8	11

Tabell 2. Det totala antalet nya anställda som behövs för centrumet för rymdlägesbild vid de olika ämbetsverken 2024–2029.

Konsekvenser i form av ändringar i informationshanteringen

Den dagliga verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild ska ske med hjälp av nätverksanslutningar, så när centrumet inrättas fästs särskild uppmärksamhet vid att bygga upp säkra och fungerande dataförbindelser samt vid att skapa informationssäkra verksamhetsmodellerna för den information som hanteras i verksamheten, liksom det regelverk som förutsätts för sekretessbelagd informationshantering. När verksamhetsmodellerna byggs upp fästs uppmärksamhet även vid de informationssäkerhetsförpliktelser som uppställts för behandling, lagring och delning av information om situationen i rymden som erhållits från EU SST-partnerskapsländerna och Första staternas US SPACECOM. Verksamhetsmodellerna ska dessutom vid behov möjliggöra informationssäker delning av eventuellt säkerhetsklassificerad information som Försvarsmaktens militära ledningscentral fått från sina partnerskapsländer även med Meteorologiska institutets civila ledningscentral. Den militära ledningscentralen, som inrättas i samband med Försvarsmaktens befintliga funktioner, ska ombesörja informationssäkerheten för säkerhetsklassificerad information som används internt i enlighet med sina gällande krav och tillvägagångssätt.

Den decentraliserade och virtuella verksamhetsmodellerna för centrumet för rymdlägesbild förutsätter både att behövliga kommunikations- och krypteringssystem byggs upp mellan centrumets två ledningscentraler och att informationshanterings- och behandlingssystem skaffas till ledningscentralerna, för att informationssäker delning och hantering av särskilt säkerhetsklassificerad information ska vara möjlig. Den civila ledningscentralen måste också skaffa ett beräkningssystem för himlakroppar i den nära rymden. De nationella externa kommunikationslösningarna för centrumet för rymdlägesbild byggs däremot upp så att mottagande av de tjänsteprodukter som centrumet producerar inte förutsätter investeringar i ny infrastruktur eller nya program för inhemska användare av information om situationen i rymden.

4.2.4 Konsekvenser för forskningen, utbildningen och näringslivet

I Finland har kommersiella aktörer inom olika delområden av medvetenheten om situationen i rymden redan länge samarbetat med den akademiska världen och detta samarbete har de senaste åren utvidgats särskilt till rymdväder och även rymden. Inrättandet av centrumet för rymdlägesbild och inledandet av övervakning av situationen i rymden förväntas höja nivån på grundforskningen inom området i Finland, öka finländska aktörers möjligheter att få finansiellt stöd från EU:s och ESA:s forskningsprogram samt som biprodukt tillföra Finland ny högklassig teknik och affärsverksamhet. Centrumet för rymdlägesbild förväntas samarbeta nära med forskaraktorer i rymdbranschen och i dessa situationer kommer man överens om

kompensationsmekanismerna separat. Inrättandet av centrumet anses öppna nya möjligheter för finländska aktörer i branschen även till internationellt samarbete i rymdbranschen. Centrumet för rymdlägesbild och anslutningen till EU:s SST-gemenskap öppnar betydande möjligheter för förvaltningsområdets aktörer till forskningssamarbete på EU-nivå samt potentiella finansieringskanaler. Centrumet för rymdlägesbild skulle spela en betydande roll vid koordineringen av dem. Inrättandet av centrumet för rymdlägesbild har således en positiv inverkan på rymdforskningens utveckling i Finland.

Inrättandet av centrumet för rymdlägesbild inverkar dessutom positivt på rymdbranschens tillväxt i Finland, särskilt innovationer och produktutveckling samt den växande finländska rymdaffärsverksamheten. Trots att största delen av rymdverksamheten och rymdinvesteringarna i Finland hänför sig till forsknings- och utvecklingssamarbete med EU:s och andra internationella aktörer, finns det ändå en spirande affärsverksamhet i rymdbranschen i Finland. I tjänsterna inom ramen för Business Finlands New Space Economy-program deltog sammanlagt 130 företag under åren 2018–2022. Dessa företag sysselsatte 27 000 personer. Företagens sammanlagda omsättning var 15 000 miljoner euro, varav exportens andel var 10 000 miljoner euro. Den delmängd som satsade på aktiv rymdverksamhet var 49/130 företag, i huvudsak startup- eller små och medelstora företag. Deras sysselsättningseffekt var 1 789 personer, omsättning 195 miljoner euro och export 91 miljoner euro åren 2018–2021. Företagens tillväxttrend var betydande särskilt för exportens del, som fördubblades, men också mätt med antalet anställda och omsättningen. De utländska kapitalinvesteringarna i finländska företag i rymdbranschen uppgick till 384 miljoner euro i slutet av 2021.

Finländska tillväxtföretag samlar också betydande investeringar från privata finansiärer. Målföretagen för investeringarna har som syfte att utveckla och operera satellitkonstellationer, som består av tiotals eller upp till hundra satelliter. De finländska företagens satelliter är vanligtvis små nano- eller mikrosatelliter. Kostnaderna för en enskild satellit uppgår miljontals euro men varierar enligt satellitens storlek och nyttolast. Kostnaderna har dock sjunkit avsevärt i och med att man kunnat börja utnyttja komponenter som lämpar sig för massproduktion. För närvarande har finländska aktörer 27 satelliter. Omsättningen för de finländska företagen i rymdbranschen uppgick till cirka 320 miljoner euro 2022. När centrumet för rymdlägesbild inrättas kan det producera information om rymdvädret och rymdtrafiken för dessa finländska aktörer i rymdbranschen. Centrumet för rymdlägesbild kan t.ex. varna finländska aktörer i rymdbranschen, om en satellit som de äger berörs av kollisionshot. Utifrån informationen kan aktörerna vid behov vidta så rättidiga och kostnadseffektiva undanmanövrar med sina satelliter som möjligt. Den information som centrumet för rymdlägesbild producerar stödjer en säker verksamhet för finländska rymdaktörer och riskhanteringen inom aktörernas affärsverksamhet. Inrättandet av centrumet för rymdverksamhet är således också viktigt för att säkra och utveckla Finlands växande nationella satellitbaserade affärsverksamhet.

4.2.5 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och för internationella förpliktelser

Bestämmelserna om verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild har just inga begränsande verkningar på de grundläggande fri- och rättigheterna utan snarare bidrar de till att främja tillgodoseendet av dessa rättigheter. I 7 § 1 mom. i grundlagen tryggas allas rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet. Inrättandet av centrumet ökar framför allt säkerheten i samhället och därigenom medborgarnas trygghet, när medvetenheten om rymdlägesbilden och sålunda beredskapen för t.ex. störningar i system som utnyttjar satelliter ökar.

Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. När det allmänna, dvs. i detta fall riksdagen, föreskriver

om verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild bidrar det till att främja tillgodoseendet av den grundläggande rätten till trygghet. Dessutom ska det allmänna enligt 20 § 2 mom. i grundlagen verka för att alla tillförsäkras en sund miljö, vilket torde ha koppling till övervakningen av exceptionell rymdverksamhet (t.ex. en meteoritkollision), för att det ska vara möjligt att förbereda sig på den och således försäkra sig om att livsmiljön är sund. Sålunda främjar propositionen åtminstone indirekt tillgodoseendet av den grundläggande rättigheten som gäller miljön.

Propositionen bidrar också till att främja skyddet för privatlivet enligt 10 § i grundlagen. Produktionen av en rymdlägesbild främjar kommunikationssystemens funktionsduglighet, eftersom övervakning av händelser i rymden säkerställer beredskapen för t.ex. störningssituationer och farliga situationer. Inrättandet av det nationella centrumet för rymdlägesbild är en förutsättning för att hot från rymden och rymdverksamheten ska kunna upptäckas, identifieras och förutses i Finland, så att det är möjligt att reagera på dem nationellt. Inrättandet av centrumet för rymdlägesbild bidrar således till att främja målen för Finlands övergripande säkerhet, såsom den nationella resiliensen, upprätthållandet av den kritiska infrastrukturen och försörjningsberedskapen samt cybersäkerheten. Inrättandet av centrumet för rymdlägesbild är också en del av riskhanteringen enligt Finlands internationella överenskommelser när det gäller den finländska rymdverksamhetens ansvarsfrågor. Enligt internationella konventioner är Finland som stat ansvarig för sin nationella rymdverksamhet och här ingår även skadeståndsansvar. Exempelvis Finlands nationella lag om rymdverksamhet förpliktar utövarna av rymdverksamhet att agera på ett sätt som minskar riskerna med rymdverksamheten bl.a. genom att kräva åtgärder som syftar till att minska uppkomsten av rymdskrot samt bedömning av miljökonsekvenserna. Inrättandet av centrumet för rymdlägesbild främjar således genomförandet av det som överenskommits i internationella överenskommelser som är bindande för Finland.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Om centrumet för rymdlägesbild inte inrättas, uppnås inte de säkerhetseffekter som kan uppnås genom utökad medvetenhet om situationen i rymden. Detta har både direkta och indirekta säkerhetseffekter. Det är mer osannolikt att man kan upptäcka och förhindra kollisioner med rymdskrot utan den situationsmedvetenhet som kan uppnås med hjälp av lägescentrumet för rymdlägesbild. Inte heller information och varningar som gäller satellitberoende system (t.ex. satellitpositioneringssystem) verksamhet kan delas till samhället lika effektivt som inom ramen för centrumet för rymdlägesbild.

Finland anslöt sig till EU SST-konsortiet, dvs. 15 EU-länders organisation för rymdövervakning hösten 2022. Om centrumet för rymdlägesbild inte inrättas, hänger Finland inte med i den europeiska utvecklingen av medvetenheten om situationen i rymden och blir efter utvecklingen i våra referensländer. Även möjligheterna att få EU:s SST-finansiering försämrats, om ett centrum för rymdlägesbild som uppfyller EU:s kriterier inte inrättas.

I bedömningspromemorian som gällde ett centrum för rymdlägesbild granskades olika alternativa sätt att bereda lagstiftningen om centrumet. I denna proposition valdes den modell där bestämmelser om centrumet för rymdlägesbild tas in i regleringen om Meteorologiska institutet, Lantmäteriverket och Försvarsmakten. Ett alternativ hade varit att stifta en lag om centrumet för rymdlägesbild. Argument för detta hade funnits t.ex. om det skulle vara fråga om en ny myndighet eller många bestämmelser. Eftersom centrumet för rymdlägesbild ändå inte kommer att fungera som en självständig myndighet utan som en samarbetsplattform för flera

myndigheter, och det behövs jämförelsevis få bestämmelser om det, anses det mer ändamålsenligt att ändra de gällande lagar som gäller de myndigheter som deltar i verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Övervakning av rymdlägesbilden och tjänsteverksamheten i anslutning därtill har genomförts på flera olika sätt i Finlands referensländer. Därför är det inte möjligt att direkt kopiera det sätt att organisera administrationen som använts i andra stater till Finland.

I länder som har en stark egen rymdorganisation, t.ex. Italien, Sverige, Spanien, Polen och Rumänien, är verksamheten centraliserad och leds av den nationella rymdorganisationen. Den franska rymdorganisationen har konkurrensutsatt verksamheten till ett konsortium som leds av bolaget ArianeGroup. I Tyskland svarar det tyska luftfarts- och rymdcentrumet för verksamheten. Utanför Europa har t.ex. USA, Japan, Kina och Korea egna centrum eller program för att följa rymdlägesbilden.

I flera europeiska länder stödjer sig sättet att ordna övervakningen av rymdlägesbilden starkt på verksamhet som leds av en statlig instans, det ministerium som i respektive land lämpar sig bäst för uppgiften. I Nederländerna svarar närings- och klimatministeriet för styrningen av rymdlägesbildverksamheten, i Tjeckien kommunikationsministeriet, i Lettland undervisnings- och vetenskapsministeriet, i Portugal försvarsministeriet och i Danmark försvarsministeriet så att landets flygvapen svarar för verksamheten i anslutning till rymdlägesbilden.

En tredje organisatorisk modell utgörs av olika nationella forskningsinstitut och nationella aktörer i rymdbranschen. På EU-nivå ansvarar i Österrike den nationella finansiären av industriell forskning och utveckling, myndigheten för främjande av forskningen, för rymdlägesbilden och i Grekland Atens nationella observatorium. I Storbritannien tillämpas en kombination av ovannämnda förvaltningsmodeller, där ansvaret för lägesbilden vilar på National Space Operations Centres, vars administration är delad mellan försvarsministeriet, Storbritanniens rymdorganisation och det nationella vädertjänstinstitutet.

Trots att den administrativa modellen för rymdlägesbildproduktionen varierar i EU:s olika medlemsstater, kommer de nationella centrum för rymdlägesbild som inrättas i medlemsstaterna ändå att uppfylla vissa strukturella och funktionella kriterier som EU satt upp. Dessa kriterier förenhetligar till betydande del de centrum för rymdlägesbild som inrättats i medlemsstaterna när det gäller centrumens uppbyggnad, verksamhet, förmåga och uppgifter. Endast nationella centrum för rymdlägesbild som uppfyller kriterierna kan få finansiellt stöd från EU.

För att utforma och upprätthålla medvetenheten om situationen i rymden förutsätts internationellt samarbete mellan stater. Inom EU har verksamheten för att producera rymdövervakning anförtratts rymdövervakningspartnerskapet EU SST, vars syfte är att intensifiera och stödja det europeiska samarbetet inom rymdövervakning. Till EU SST-avtalet har förutom Finland även Spanien, Österrike, Tjeckien, Tyskland, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Italien, Lettland, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien och Sverige anslutit sig.

6 Remissvar

Kommunikationsministeriet ombad intressentgrupperna att yttra sig om utkastet till regeringsproposition om ändring av lagen om Meteorologiska institutet och lagen om försvarsmakten. Remisstiden var 27 maj –30 juni 2024.

Utlåtanden gavs av Aalto-universitetet, Business Finland, Försörjningsberedskapscentralen, Meteorologiska institutet, Transport- och kommunikationsverket, Lantmäteriverket, justitieministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Uleåborgs universitet, Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry, försvarsministeriet, inrikesministeriet, Finlands Akademi samt arbets- och näringsministeriet.

I remissvaren understöddes inrättandet av ett centrum för rymdlägesbild och lagförslagen i anslutning därtill. Det ansågs viktigt att det i samband med centrumets verksamhet förutom myndighetssamarbete även bedrivs omfattande samarbete med företag och forskarsamhället.

Det föreslogs att Uleåborgs universitets Sodankylä geofysiska observatorium fogas till som en aktörer som deltar i centrumet för rymdverksamhet och det också ges möjlighet att dela sekretessbelagd information. I propositionen stannade man dock för rekommendationen från den styrgrupp som utrett ett centrum för rymdlägesbild, så att centrumet bygger på myndighetssamarbete mellan Meteorologiska institutet, Försvarsmakten och Lantmäteriverket och på samarbete med branschen och det övriga forskarsamhället som byggs upp kring detta myndighetssamarbete.

Dessutom yttrade man sig om innehållet i den lägesbild som planerats för centrumet för rymdlägesbild och dess förhållande till de lägesbilder som Transport- och kommunikationsverket producerar. Motiveringen preciserades och kompletterades till denna del.

Det föreslogs att Transport- och kommunikationsverket skulle läggas till de myndigheter som har rätt att utbyta sekretessbelagd information till den del det är fråga om information som är nödvändig för att verkets ska kunna sköta sina lagstadgade uppgifter. Även för arbets- och näringsministeriets del bad man att uppmärksamhet skulle fästas vid myndigheternas informationsutbyte och rätt att få information samt påpekades eventuellt behov av handräckning från andra aktörer inom rymdförvaltningen för att sköta Finlands internationella ansvar och uppgifter enligt lagen om rymdverksamhet.

På grund av responsen ansågs det motiverat att lägga Transport- och kommunikationsverket till de myndigheter som har rätt till informationsutbyte, medan det ansågs att den gällande rätten till information enligt 18 § i lagen om rymdverksamhet tryggar arbets- och näringsministeriets möjligheter att få information för att sköta sina lagstadgade uppgifter. Bestämmelsen om samarbete mellan myndigheterna i 10 § i förvaltningslagen (434/2003) ansågs trygga samarbetet inom rymdförvaltningen i syfte att uppfylla Finlands internationella förpliktelser. Till denna del beaktades de ändringar som görs i 1 och 2 § i lagen om Meteorologiska institutet, genom vilka Meteorologiska institutet knyts närmare rymdförvaltningen, vilket också preciserades i specialmotiveringen på grund av responsen. Sålunda ansågs en separat bestämmelse om handräckning inte nödvändig.

Dessutom föreslogs det att bestämmelsen om informationsutbyte och motiveringen till den skulle preciseras och kompletteras särskilt i fråga om nödvändigheten av informationsutbyte. Paragrafförslaget, specialmotiveringen och motiveringen till lagstiftningsordningen kompletterades utifrån responsen i remissvaren och grundlagsutskottets utlåtandepraxis.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om Meteorologiska institutet

1 §. Ställning och verksamhetsidé. Det föreslås att den paragraf som gäller Meteorologiska institutets ställning och verksamhetsidé utökas med att institutet producerar observations- och forskningsdata inte bara om atmosfären och havet utan också om situationen i rymden. Genom ändringen framhävs institutets roll som en del av rymdforskarsamhället och den nationella rymdförvaltningen samt identifieras den ökande betydelse som information om situationen i rymden har i samhället, där allt flera system påverkas av förändringar i situationen i rymden.

2 §. Uppgifter. Det föreslås att *1 mom. 1 punkten* om institutets uppgifter utökas med att institutet har till uppgift att producera inte bara vädertjänster och tjänster som innefattar fysikalisk information om havet utan också klimattjänster samt rymdlägesbildtjänster. Institutet producerar även för närvarande klimattjänster t.ex. genom att tillhandahålla observationsdata och statistik om klimatet, så genom ändringen korrigeras paragrafen så att den börjar beskriva institutets nuvarande uppgifter bättre. Det hänvisas till klimattjänster i *2 punkten* i det gällande momentet, men det anses att klimattjänster borde med tanke på konsekvensen nämnas även i *1 punkten*. Med rymdlägesbildtjänster beskrivs åter centrumet för rymdlägesbilds uppgifter som är nya i förhållande till institutets nuvarande uppgifter.

Det föreslås att *1 mom. 2 punkten* ändras så att det ska vara institutets uppgift att samla in och upprätthålla tillförlitlig information även om situationen i rymden vid sidan av annat. Denna information som institutet samlar in och upprätthåller ska utnyttjas i de rymdlägesbildtjänster som centrumet för rymdlägesbild producerar.

Det föreslås att paragrafen utökas med ett nytt *4 mom.* om utbyte av sekretessbelagd information om situationen i rymden. Enligt den har Meteorologiska institutet, Försvarsmakten, Lantmäteriverket och Transport- och kommunikationsverket trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av uppgifter rätt att på begäran eller på eget initiativ till varandra lämna ut dokument som hänför sig till situationen i rymden och som de fått eller upprättat i samband med skötseln av sina uppgifter enligt lag samt rätt att för varandra röja sekretessbelagd information som hänför sig till situationen i rymden, om det är nödvändigt för skötseln av deras lagstadgade uppgifter. Bestämmelsen gäller sådana sekretessbelagda uppgifter som det är nödvändigt att utbyta för skötseln av myndigheternas ovannämnda lagstadgade uppgifter. Den information som utbyts gäller situationen i rymden och inbegriper inte behandling av personuppgifter.

I informationsutbytet kan förutom de myndigheter som deltar i verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild även Transport- och kommunikationsverkets delta till den del verket behöver information som uppkommit i centrumets verksamhet och som är nödvändig för skötseln av verkets lagstadgade uppgifter. Sådana uppgifter är t.ex. att främja trafik- och kommunikationssäkerheten samt störningsfriheten inom detta område enligt *2 § 1 punkten*, att sköta tillsynsuppgifter inom elektronisk kommunikation enligt *2 § 2 punkten*, att utreda och undanröja störningar i radiokommunikationen enligt *2 § 9 punkten* och att stödja beredskapen för störningssituationer under normala förhållanden och för undantagsförhållanden enligt *2 § 13 punkten* i lagen om Transport- och kommunikationsverket, att upprätthålla en lägesbild över den nationella cybersäkerheten enligt *3 §* i den lagen, att sköta uppgiften som ansvarig myndighet för offentlig reglerad satellittjänst enligt *32 a kap.* i lagen om tjänster inom offentlig kommunikation (917/2014) samt att sköta uppgifter enligt *304 § 1 mom. 1, 7, 9 och 10 punkten* i den lagen.

I 304 § 1 mom. i lagen om tjänster inom offentlig kommunikation ingår bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets särskilda uppgifter. Enligt 1 punkten ska Transport- och kommunikationsverket främja den elektroniska kommunikationens funktion, störningsfrihet och trygghet, enligt 7 punkten samla in information om kränkningar och hot om kränkningar av informationssäkerheten för nättjänster, kommunikationstjänster, mervärdestjänster och informationssystem samt om fel och störningar i kommunikationsnät och kommunikationstjänster, enligt 9 punkten utreda orsakerna till störningar av radiokommunikation samt till störningar som en radioutrustning eller teleterminalutrustning orsakar kommunikationsnät, radioutrustningar, teleterminalutrustningar eller elanläggningar, samt enligt 10 punkten utreda kränkningar och hot om kränkningar av informationssäkerheten för nättjänster, kommunikationstjänster, mervärdestjänster och informationssystem.

Transport- och kommunikationsverket övervakar också rymdsektorns användning av radiofrekvenser i Finland och utreder störningar samt i mån av möjlighet undanröjer störningar inom gränserna för sin behörighet, dvs. på finskt territorium. Verket sammanställer en heltäckande störningsslägesbild över situationen i kommunikationsnäten och särskilt för satellitnavigeringsfrekvensernas del sammanställs en lägesbild över satellitnavigeringssignalernas funktionsduglighet och positioneringstjänsternas noggrannhet på finskt territorium. Med beaktande av Transport- och kommunikationsverkets frekvensadministrativa uppgifter är det viktigt att verket har tillgång till centrumet för rymdlägesbilds information om lägesbilden i den nära rymden och rymdvädet samt om situationen beträffande satellitsystemen liksom meddelanden om hot- och störningssituationer för analys av lägesbilden över störningssituationer samt uteslutande av rymdfenomen i olika störningssituationer. Dessutom producerar och delar verket information om störningssituationer i rymdbaserade tjänster med andra myndigheter inom ramen för sin egen myndighetsuppgift.

Transport- och kommunikationsverket företräder Finland sådana säkerhetsorgan inom EU där man kartlägger hot mot satellitsystem och beredskap för dem. Den myndigheter som sköter dessa uppgifter ska ha tillgång till den information som behövs för att sköta dem trots sekretessbestämmelserna. Transport- och kommunikationsverket är dessutom nationell ansvarig myndighet för positioneringssatellitsystemet Galileos PRS-tjänst, varför verket är skyldigt (EU:s PRS-beslut 1104/2011/EU) att underrätta Europeiska unionens säkerhetsorgan om upptäckta störningar riktade mot PRS-tjänsten. Information om stödjer denna förpliktelse ska kunna överföras från centrumet för rymdlägesbild till Transport- och kommunikationsverket trots sekretessbestämmelserna.

Transport- och kommunikationsverket som helhet samt Cybersäkerhetscentret i samband med det behöver ta emot sådan information som beskrivs ovan, även sekretessbelagd, för att sköta sina uppgifter.

På motsvarande sätt ska Transport- och kommunikationsverket kunna lämna ut nödvändiga uppgifter trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av information till Meteorologiska institutet, Försvarsmakten och Lantmäteriverket, om det är nödvändigt för skötseln av deras lagstadgade uppgifter.

Transport- och kommunikationsverkets uppgifter med anknytning till rymdsektorn beskrivs mer ingående i avsnitt 2 *Nuläge och bedömning av nuläget*.

Avsikten är att införa en uttrycklig bestämmelse om utlämnande av sekretessbelagd information, trots att man med stöd av den gällande lagstiftningen skulle kunna lämna ut information enligt prövning på det sätt som tillåts i offentlighetslagen. Offentlighetslagen gör det möjligt att lämna ut en handling som är sekretessbelagd för allmänheten (vanligen till en

annan myndighet), om sekretessbestämmelsen innehåller ett skaderekvisit och det intresse som skyddas av sekretessbestämmelsen inte äventyras om uppgiften lämnas ut.

Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet tillämpas på offentlighet för myndigheters handlingar utan någon separat bestämmelse, så det finns inget behov av att föreskriva separat om utlämnande av offentliga uppgifter.

7.2 Lagen om försvarsmakten

11 §. Skyddande av samhället. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras i en mer allmän form än nu. Enligt rubriken för den gällande 11 § i lagen om försvarsmakten föreskrivs det i paragrafen om handräckning för skyddande av samhället. Den gällande bestämmelsen gäller dock endast handräckning för bekämpning av oljeskador, varför paragrafens rubrik kan anses mer omfattande än vad bestämmelsen handlar om.

I den proposition som nu föreligger för behandling föreslås det att rubriken ändras till formen skyddande av samhället, så att man i framtiden kan samla även andra kommande uppgifter för Försvarsmakten i paragrafen, som inte självklart hör samman med andra uppgifter som föreskrivs för Försvarsmakten. Redan i den gällande lagen lyder mellanrubriken före paragrafen Stödjande av andra myndigheter.

Det föreslås att paragrafen utökas med ett nytt 2 mom., enligt vilket Försvarsmakten ska producera och inhämta information om situationen i rymden. Situationen i rymden omfattar förutom t.ex. satelliter som kretsar runt jorden även s.k. rymdskrot samt andra rymdföremål. Dessutom omfattar situationen i rymden även rymdvädet.

Enligt bestämmelsen ska Försvarsmakten ha till uppgift att producera och inhämta information. Med produktion och inhämtande av information avses Försvarsmaktens egna möjligheter att observera och inhämta information om rymden och de föremål som rör sig där. För detta syfte används t.ex. olika mät- och observationsinstrument. Med produktion hänvisas även till analyser och vidareförädling av informationen. Vid produktion och inhämtande av information är det inte nödvändigtvis i samtliga situationer fråga om information som Försvarsmakten inhämtat eller producerat själv, utan informationen kan också härröra från t.ex. en internationell samarbetsinstans eller så har den kunnat inhämtas från kommersiella källor.

I bestämmelsen avses med hänvisningen till försvarets behov Försvarsmaktens lagstadgade uppgifter, där information om situationen i rymden kan vara av betydelse. Exempelvis rymdvädet kan ha betydande konsekvenser för olika energidistributions- och telekommunikationsnät på jordens yta, vilket direkt påverkar genomförandet av Försvarsmaktens lagstadgade uppgifter, såsom övervakningen av Finlands landområden, vattenområden och luftrum. När användningen av rymdmiljön utvecklas är det inte heller uteslutet att miljön i framtiden också utnyttjas för fientlig verksamhet mot Finland.

Med inhämtande och produktion av information för Meteorologiska institutet hänvisas till Försvarsmaktens information om situationen i rymden, som andra myndigheter kan utnyttja när de sköter sina uppgifter med anknytning till situationen i rymden. Den information som avses i bestämmelsen handlar om information som Försvarsmakten kan utlämna till de myndigheter som deltar i samarbetet kring centrumet för rymdlägesbild och som har kommit till Försvarsmakten genom dess normala verksamhet. I dessa situationer styrs inte Försvarsmakten av Meteorologiska institutet och information om situationen i rymden kan sålunda inte inhämtas enbart för Meteorologiska institutets behov.

Bestämmelser om informationsutbyte med andra behövliga myndigheter med anknytning till övervakning av situationen i rymden ingår i lagen om Meteorologiska institutet.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I statsrådets förordning om Lantmäteriverket ingår bestämmelser om verkets uppgifter, personal, behörighetsvillkor, utnämning, förordnande av ställföreträdare och beslutsfattandet. Förordningen har utfärdats med stöd av 10 § i lagen om Lantmäteriverket, enligt vilken närmare bestämmelser om Lantmäteriverkets uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

Det anses nödvändigt att ändra statsrådets förordning om Lantmäteriverket när det gäller verkets uppgifter för att genomföra de uppgifter för centrumet för rymdlägesbild som planerats för Lantmäteriverket. Ett utkast till förordning finns som bilaga till denna regeringsproposition.

Med stöd av 10 § i lagen om Lantmäteriverket meddelas i arbetsordningen meddelas närmare föreskrifter om hur Lantmäteriverkets funktioner och uppgifter ska ordnas samt om verkets verksamhetsställen, servicepunkter och beslutanderätt. Lantmäteriverkets arbetsordning fastställs av generaldirektören och publiceras i Finlands författningssamling. Vid behov ska också arbetsordningen ändras.

Bestämmelser om Meteorologiska institutets arbetsordning finns i 4 § i lagen om Meteorologiska institutet. Enligt den meddelar generaldirektören Meteorologiska institutets arbetsordning. Arbetsordningen innehåller föreskrifter om institutets organisation, utövande av beslutanderätten, institutets interna ledning, andra ställföreträdare än ställföreträdare för generaldirektören, andra ärenden som gäller institutets interna organisation. På grund av inrättandet av centrumet för rymdlägesbild blir det sannolikt också nödvändigt att ändra Meteorologiska institutets arbetsordning, åtminstone när det gäller centrumet för rymdlägesbilds ställning i organisationen. För ändringar i arbetsordningarna svarar på det sätt som beskrivs ovan generaldirektören för respektive myndighets del.

9 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 december 2024, då centrumet för rymdlägesbild kan börja inrättas.

10 Verkställighet och uppföljning

Kommunikationsministeriet, försvarsministeriet och jord- och skogsbruksministeriet svarar i enlighet med ansvaret för sina respektive förvaltningsområden och i samarbete för utvecklandet av verksamheten vid centrumet för rymdverksamhet och för uppföljning av lagstiftningens konsekvenser.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Förhållandet till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till den tredje tillägsbudgetpropositionen för år 2024 och avses bli behandlad i samband med den.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Propositionen innehåller flera förslag vilkas förhållande till grundlagen behöver bedömas. Propositionen är av betydelse med tanke på rättsstatsprincipen och förvaltningens lagbundenhet som tryggas i 2 § 3 mom. i grundlagen. Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska utövande av offentlig makt grunda sig på lag och lagen ska noggrant följas i all offentlig verksamhet. Iakttagandet av rättsstatsprincipen förutsätter att den som utövar offentlig makt alltid ska ha en behörighetsgrund som i sista hand återgår på en av riksdagen stiftad lag (RP 1/1998 rd, s. 75 och GrUU 29/2013 rd, s. 2/I). En myndighet kan således inte ha behörighet att utöva offentlig makt, om behörigheten saknar uttryckligt stöd i rättsordningen. Utgångspunkten är att det alltid ska framgå av lag vilken myndighet som är behörig (GrUU 67/2010 rd, s. 5). Sålunda är det nödvändigt att det föreskrivs genom lag om uppgiften att producera en rymdlägesbild, som anvisats myndigheter.

Bestämmelserna om verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild har knappt några konsekvenser som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna utan snarare främjar de tillgodoseendet av dessa rättigheter. Det allmänna har också getts i uppdrag att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna. Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Ofta förutsätter det faktiska förverkligandet av de grundläggande fri- och rättigheterna aktiva åtgärder från det allmännas sida, till exempel för att skydda individens grundläggande fri- och rättigheter mot kränkningar från utomstående sida eller för att skapa faktiska förutsättningar för utövning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Också utarbetandet av lagstiftning som tryggar och preciserar utövandet av de grundläggande fri- och rättigheterna hör till metoderna för att trygga dem (RP 309/1993 rd, s. 80).

I 7 § 1 mom. i grundlagen tryggas allas rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet. Inrättandet av centrumet har framför allt en ökande effekt på hela samhällets och därigenom medborgarnas säkerhet, när medvetenheten om situationen i rymden och sålunda beredskapen för t.ex. störningar i system som utnyttjar satelliter växer.

Dessutom ska det allmänna enligt 20 § 2 mom. i grundlagen verka för att alla tillförsäkras en sund miljö, vilket torde ha koppling till övervakningen av exceptionell rymdverksamhet (t.ex. en meteoritkollision), för att det ska vara möjligt att förbereda sig på den och således försäkra sig om att livsmiljön är sund. Sålunda främjar propositionen åtminstone indirekt tillgodoseendet av den grundläggande rättigheten som gäller miljön.

I den observationsverksamhet som hänför sig till rymdlägesbilden och det informationsutbyte som hänför sig till delningen av information är avsikten inte att följa eller dela personuppgifter eller annan konfidentiell kommunikation, t.ex. datakommunikationsinnehåll, så förmedlingen av information inverkar inte på skyddet för privatlivet. Sålunda har det ansetts i propositionen att den sekretessbelagda information som avses i lagförslaget inte handlar om information som kränker skyddet för privatlivet enligt 10 § 1 mom. i grundlagen.

Enligt 12 § 2 mom. i grundlagen, som föreskriver om offentlighetsprincipen, är handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Den sekretessbelagda information som avses i propositionen gäller sådana handlingar som är sekretessbelagda enligt 24 § i offentlighetslagen. Handlingarna kan vara sekretessbelagda för att skydda ett allmänt intresse, såsom att säkerställa statens säkerhet.

Förutsättningen för det informationsutbyte som föreslås i lagförslag 1 i propositionen är att utlämnandet av sekretessbelagd information är nödvändigt och att den information som utbyts hänför sig till situationen i rymden. Grundlagsutskottet har ansett att rätten till information, som går före sekretessbestämmelserna, i sista hand går ut på att den myndighet som är berättigad till informationen i och med sina egna behov åsidosätter de grunder och intressen som är skyddade med hjälp av den sekretess som gäller myndigheten som innehar informationen. Om innehållet inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "uppgifterna är nödvändiga" för ett visst syfte. (se t.ex. PeVL 10/2014 rd s. 6/I, GrUU 17/2016 rd s. 5, GrUU 15/2018 rd s. 39) Grundlagsutskottet har ansett att grundlagen inte tillåter en generös och ospecificerad rätt att få uppgifter, inte ens om den är förenad med nödvändighetskriteriet (se t.ex. GrUU 35/2018 rd s. 28, GrUU 96/2022 rd s. 4). Lagförslag 1 i propositionen anses dock vara specificerat, eftersom det uttryckligen gäller information som situationen i rymden som är nödvändig för skötseln av Meteorologiska institutets, Försvarsmaktens, Lantmäteriverkets och Transport- och kommunikationsverkets lagstadgade uppgifter.

I lagförslaget i propositionen samt i detaljmotiveringen specificeras att informationsutbytet mellan myndigheterna är nödvändigt för att utforma en heltäckande rymdlägesbild. Verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild sker i samarbete mellan Meteorologiska institutet, Försvarsmakten och Lantmäteriverket. För Transport- och kommunikationsverkets uppgifter är det dessutom nödvändigt att få information om störningar i rymdmiljön för att sköta verkets lagstadgade uppgifter som specificeras i propositionens specialmotivering. Information som fås i verksamheten vid centrumet för rymdlägesbild kan behövas t.ex. för att upprätthålla lägesbilden över den nationella cybersäkerheten enligt 3 § i lagen om Transport- och kommunikationsverket.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av 1 och 2 § i lagen om Meteorologiska institutet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Meteorologiska institutet (212/2018) 1 § och 2 § 1 mom. samt
fogas till 2 § ett nytt 4 mom. som följer:

1 §

Ställning och verksamhetsidé

Meteorologiska institutet är ett service- och forskningsinstitut som hör till kommunikationsministeriets förvaltningsområde och som producerar observations- och forskningsdata om atmosfären, situationen i rymden och haven samt väder-, havs-, rymdlägesbilds- och klimattjänster för den allmänna säkerheten och för näringslivets och medborgarnas behov.

2 §

Uppgifter

Meteorologiska institutet har till uppgift att

1) producera väder-, klimat- och rymdlägesbildstjänster samt tjänster som innefattar fysikalisk information om havet för den nationella säkerhetens, trafikens, näringslivets och medborgarnas behov,

2) samla in och upprätthålla tillförlitlig information och kunskaper om atmosfärens och havens fysikaliska tillstånd och kemiska sammansättning, om klimatets tillstånd och om situationen i rymden samt uppgifter om hur dessa tillstånd påverkar olika samhällssektorer i Finland och internationellt, samt

3) bedriva och främja meteorologisk forskning, fysikalisk havsforskning, polarforskning, rymdforskning och annan forskning med nära anknytning till verksamhetsområdet.

Meteorologiska institutet, Försvarsmakten, Lantmäteriverket och Transport- och kommunikationsverket har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av information rätt att på begäran eller på eget initiativ till varandra lämna ut dokument som hänför sig till situationen i rymden och som de fått eller upprättat i samband med skötseln av sina uppgifter enligt lag samt rätt att för varandra röja sekretessbelagd information som hänför sig till situationen i rymden, om det är nödvändigt för skötseln av deras lagstadgade uppgifter.

Denna lag träder i kraft den

20 .

2.

Lag

om ändring av 11 § i lagen om försvarsmakten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om försvarsmakten (551/2007) rubriken för 11 §, sådan den lyder i lag 1684/2009, samt
fogas till 11 §, sådan den lyder i lag 1684/2009, ett nytt 2 mom. som följer:

11 §

Skyddande av samhället

Försvarsmakten producerar och inhämtar information om situationen i rymden för försvarets behov samt för Meteorologiska institutet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors 10.10.2024

Statsminister

Petteri Orpo

Kommunikations- och inrikesminister Lulu Ranne

1.

Lag

om ändring av 1 och 2 § i lagen om Meteorologiska institutet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Meteorologiska institutet (212/2018) 1 § och 2 § 1 mom. samt
fogas till 2 § ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

1 §

Ställning och verksamhetsidé

Meteorologiska institutet är ett service- och forskningsinstitut som hör till kommunikationsministeriets förvaltningsområde och som producerar observations- och forskningsdata om atmosfären och haven samt väder-, havs- och klimattjänster för den allmänna säkerheten och för näringslivets och medborgarnas behov.

2 §

Uppgifter

Meteorologiska institutet har till uppgift att
1) producera vädertjänster och tjänster som innefattar fysikalisk information om havet för den nationella säkerhetens, trafikens, näringslivets och medborgarnas behov,

2) samla in och upprätthålla tillförlitlig information och kunskaper om atmosfärens och havens fysikaliska tillstånd och kemiska sammansättning och om klimatets tillstånd samt uppgifter om hur dessa tillstånd påverkar olika samhällssektorer i Finland och internationellt, samt

3) bedriva och främja meteorologisk forskning, fysikalisk havsforskning, polarforskning, rymdforskning och annan

Föreslagen lydelse

1 §

Ställning och verksamhetsidé

Meteorologiska institutet är ett service- och forskningsinstitut som hör till kommunikationsministeriets förvaltningsområde och som producerar observations- och forskningsdata om atmosfären, situationen *i rymden* och haven samt väder-, havs-, *rymdlägesbilds*- och klimattjänster för den allmänna säkerheten och för näringslivets och medborgarnas behov.

2 §

Uppgifter

Meteorologiska institutet har till uppgift att
1) producera väder-, *klimat- och rymdlägesbildstjänster* samt tjänster som innefattar fysikalisk information om havet för den nationella säkerhetens, trafikens, näringslivets och medborgarnas behov,

2) samla in och upprätthålla tillförlitlig information och kunskaper om atmosfärens och havens fysikaliska tillstånd och kemiska sammansättning, om klimatets tillstånd och om situationen *i rymden* samt uppgifter om hur dessa tillstånd påverkar olika samhällssektorer i Finland och internationellt, samt

3) bedriva och främja meteorologisk forskning, fysikalisk havsforskning,

Gällande lydelse

forskning med nära anknytning till verksamhetsområdet.

I samband med uppgifterna enligt 1 mom. ankommer det på Meteorologiska institutet särskilt att

1) varna för sådana förändringar i väderleken och de fysikaliska förhållandena i havet som orsakar fara,

2) ansvara för prognoser om spridning av skadliga ämnen i atmosfären och för varningar som utfärdas i samband med prognoserna när detta inte hör till någon annan myndighets uppgifter,

3) producera tjänster inom sitt verksamhetsområde, i synnerhet flygvärdertjänster, för tryggnad av landets försvar och säkerställande av försvarsmaktens övriga verksamhet såväl under normala förhållanden som vid störningar under normala förhållanden och under undantagsförhållanden,

4) svara för insamling och kontinuerlig rapportering av väder- och sjöförhållanden samt ström- och spridningsprognoser för räddningsväsendets och sjöräddningens behov,

5) stödja andra myndigheters verksamhet vid förekomsten av naturfenomen och naturkatastrofer som förorsakar störningar,

6) utveckla och upprätthålla nya mätmetoder och modeller för tillämpning inom tjänster som gäller väderleken, haven, klimatet och rymden samt inom den vetenskapliga forskningen,

7) på beställning producera sakkunnigtjänster, huvudsakligen inom sitt fackområde,

8) delta i internationellt samarbete som anknyter till institutets uppgifter, producera observationsmaterial för internationellt bruk och företräda Finland i internationella organisationer inom sitt fackområde.

Institutet ska även sköta särskilt föreskrivna andra myndighetsuppgifter inom sitt verksamhetsområde.

(nya)

Föreslagen lydelse

polarforskning, rymdforskning och annan forskning med nära anknytning till verksamhetsområdet.

I samband med uppgifterna enligt 1 mom. ankommer det på Meteorologiska institutet särskilt att

1) varna för sådana förändringar i väderleken och de fysikaliska förhållandena i havet som orsakar fara,

2) ansvara för prognoser om spridning av skadliga ämnen i atmosfären och för varningar som utfärdas i samband med prognoserna när detta inte hör till någon annan myndighets uppgifter,

3) producera tjänster inom sitt verksamhetsområde, i synnerhet flygvärdertjänster, för tryggnad av landets försvar och säkerställande av försvarsmaktens övriga verksamhet såväl under normala förhållanden som vid störningar under normala förhållanden och under undantagsförhållanden,

4) svara för insamling och kontinuerlig rapportering av väder- och sjöförhållanden samt ström- och spridningsprognoser för räddningsväsendets och sjöräddningens behov,

5) stödja andra myndigheters verksamhet vid förekomsten av naturfenomen och naturkatastrofer som förorsakar störningar,

6) utveckla och upprätthålla nya mätmetoder och modeller för tillämpning inom tjänster som gäller väderleken, haven, klimatet och rymden samt inom den vetenskapliga forskningen,

7) på beställning producera sakkunnigtjänster, huvudsakligen inom sitt fackområde,

8) delta i internationellt samarbete som anknyter till institutets uppgifter, producera observationsmaterial för internationellt bruk och företräda Finland i internationella organisationer inom sitt fackområde.

Institutet ska även sköta särskilt föreskrivna andra myndighetsuppgifter inom sitt verksamhetsområde.

Meteorologiska institutet, Försvarsmakten, Lantmäteriverket och Transport- och kommunikationsverket har trots

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av information rätt att på begäran eller på eget initiativ till varandra lämna ut dokument som hänför sig till situationen i rymden och som de fått eller upprättat i samband med skötseln av sina uppgifter enligt lag samt rätt att för varandra röja sekretessbelagd information som hänför sig till situationen i rymden, om det är nödvändigt för skötseln av deras lagstadgade uppgifter.

Denna lag träder i kraft den _____

20 .

2.

Lag

om ändring av 11 § i lagen om försvarsmakten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om försvarsmakten (551/2007) rubriken för 11 §, sådan den lyder i lag 1684/2009, samt
fogas till 11 §, sådan den lyder i lag 1684/2009, ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

11 §

Handräckning för skyddande av samhället

Försvarsmakten kan ge handräckning för skyddande av samhället enligt vad som föreskrivs i lagen om bekämpning av oljeskador (1673/2009) eller i någon annan lag.
(nya)

Föreslagen lydelse

11 §

Skyddande av samhället

Försvarsmakten kan ge handräckning för skyddande av samhället enligt vad som föreskrivs i lagen om bekämpning av oljeskador (1673/2009) eller i någon annan lag.

Försvarsmakten producerar och inhämtar information om situationen i rymden för försvarets behov samt för Meteorologiska institutet.

Denna lag träder i kraft den _____

20 .

Statsrådets förordning

om ändring av statsrådets förordning om Lantmäteriverket

I enlighet med statsrådets beslut
fogas till 1 § 1 mom. i statsrådets förordning om Lantmäteriverket (1068/2018) en ny 7 punkt
som följer:

1 §

Lantmäteriverkets uppgifter

7) utföra observationer för Finlands nationella rymdlägesbild.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2025.